

ბალანსის აღდგენა

ყურანის უფლებამოსილება

და სუნას სტატუსი

REVIVING THE BALANCE

The Authority of the *Qur'an* and the
Status of the *Sunnah*

TAHA JABIR ALALWANI

იასი-ს წიგნების სერია

ბალანსის აღდგენა
ყურანის უფლებამოსილება
და სუნას სტატუსი

ტაჰა ჯაბირ ალ-ალვანი
შემოკლებულია ვანდა კრაუსის მიერ

International Institute
of Islamic Thought

გამომცემლობა „უნივერსალი“
თბილისი 2022

ბალანსის აღდგენა: ყურანის უფლებამოსილება
და სუნას სტატუსი (Georgian)

ტაჰა ჯაბირ ალ-ალვანი
იასი-ს წიგნების ადაპტირებული სერია

© ისლამური აზროვნების საერთაშორისო ინსტიტუტი (იასი),
ცოდნის ინტეგრაციის ინსტიტუტი.
1444ჰ/2022

Paperback ISBN: 978-9941-33-283-8

Reviving the Balance:

The Authority of the Qur'an and the Status of the Sunnah (Georgian)

Taha Jabir Alalwani

IIIT Books-In-Brief Series

© The International Institute of Islamic Thought, (IIIT)

1429AH/2008CE

Paperback ISBN 978-1-56564-984-2

IIIT

P.O. Box 669,

Herndon, VA, 20172, USA

www.iiit.org

ინგლისურიდან თარგმნა: შპს თარჯიმანი
თარგმანის თეოლოგიური რედაქტორი: ტარიელ ნაკაიძე, თამაზ მგელაძე
ფილოლოგიური რედაქტორი: ია ძირკვაძე
ცოდნის ინტეგრაციის ინსტიტუტი
საქართველო, თბილისი ც.დადიანი №7 ბიზნეს და სავაჭრო ცენტრი ქარ-
ვასლა A-508
ikiacademy.org

პუბლიკაცია მომზადებულია გ. წერეთლის აღმოსავლეთმცოდნეობის ინ-
სტიტუტთან თანამშრომლობით.

სავაჭრო უფლება დაცულია. სავალდებულო გამონაკლისებისა და შესაბა-
მისი კოლექტიური ლიცენზირების შესახებ შეთანხმების დებულებებიდან
გამომდინარე, არცერთი ნაწილის გამრავლება არ შეიძლება მოხდეს გამომ-
ცემლების წერილობითი ნებართვის გარეშე.

წინამდებარე ნაშრომში გამოხატული ხედვები და აზრები ეკუთვნის ავ-
ტორს და შეიძლება არ ემთხვეოდეს გამომცემლის მოსაზრებებს.

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2022

თბილისი, 0186, ა. ჰოლიბაოვსკაიას №4, ☎: 5(99) 17 22 30, 5(99) 33 52 02

E-mail: universal505@gmail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com

იასი-ს წიგნების სერია

იასი-ს წიგნების ადაპტირებული სერია წარმოადგენს ინსტიტუტის მიერ მომზადებული მნიშვნელოვანი და ძირითადი პუბლიკაციების ამსახველ ღირებულ კოლექციას, რომელიც ორიგინალის, სრული ტექსტის, მკითხველი საზოგადოებისთვის მარტივად აღქმის მიზნით შემოკლებული ფორმითაა დაწერილი. აღნიშნული ნაშრომი, დროის დაზოგვის თვალსაზრისით, წარმოდგენილია გამარტივებული სახით - დაწერილია მოკლედ და მარტივად, ფართო მასებისთვის გასაგები ენით. თანმდევი რეზიუმეები გვთავაზობს დიდი პუბლიკაციების ყურადღებით დაწერილ დეტალურ მიმოხილვას, რაც იმის იმედს გვიტოვებს, რომ ჩვენი ნაშრომი მკითხველს ორიგინალის გაცნობის ინტერესს აღუძრავს.

„ბალანსის აღდგენა: ყურანის უფლებამოსილება და სუნას¹ სტატუსი“, ნათელს ჰფენს, ერთი მხრივ, სუნას -

1. سنة, სუნა [ას-სუნა, მრ. რ. სუნან, თავდაპირველი აზრით - "გზა", "მიმართულება", რომლითაც საჭიროა სიარული; გადატანითი მნიშვნელობით - "ადათი", "ჩვეულება"] - მოციქულ მუჰამადის ქცევა და სიტყვები, შენახული გადმოცემებით და მიღებული სახელმძღვანელოდ მუსლიმთათვის. ყურანში გვხვდება გამოთქმები: პირველთა, ანუ წინაპართა სუნა, სუნნათ ალ-ავვალინ (8:39/38; 15:13; 18:53/55) და ალაჰის სუნა, სუნნათ ალლაჰ (17:79/77; 33:62; 35:41/43; 48:23). ორივე გამოთქმა სინონიმურია და აღნიშნავს ალაჰის ქცევას ძველი ხალხებისადმი, რომლებიც დაისჯენ იმის გამო, რომ არ იწამეს მათთან წარგზავნილი მოციქულების ქადაგება. ჰადისებში

მუჰამად შუამავლის (ს.ა.ს.)² გამონათქვამების და ნამოქმედარის, და, მეორე მხრივ, ყურანს შორის ურთიერთკავშირს. ეს ურთიერთმიმართება აღწერილია სხვადასხვა გზით, რაც ქმნის ცოდნისა და გამოცდილების მრავალფეროვან ფორმებს და, შესაბამისად, ზეგავლენას ახდენს სწავლულების მიერ სუნას კვლევაზე. აქედან გამომდინარე, აზროვნების ისლამური სკოლები, როგორც იურიდიული, ისე ფილოსოფიური, სუნას ნარატივს გადმოსცემდნენ განსხვავებული მიდგომით, რომელიც ეფუძნებოდა კონკრეტულად ამ სწავლულების ცხოვრების კონტექსტს. ამგვარადვე, ის განსხვავებები, რომელთა მიხედვითაც შეიძლება გადმომცემთა სანდოობისა თუ არასანდოობის კლასიფიკაცია, აისახებოდა იურიდიული, თეოლოგიური ან ფილოსოფიური პრინციპებიდან გამომდინარე. ამას შეიძლებოდა გამოენვია ზოგიერთი გადმომცემის აღიარება და მეორის — უარყოფა; რომელიმე ჰადისის აღიარება, მისი სანინაალმდეგოსი კი - უარყოფა ან რეინტერპრეტაცია; ანდაც ჰადისის ნარატივის შინაარსის კრიტიკული შეფასების კრიტერიუმის მიღება თუ იგნორირება.

კითხვა, თუ როგორი მიდგომა უნდა გამოყენებული სუნას მიმართ, არ დასმულა შუამავლის სიცოცხლის პერიოდში, რომელმაც თავის მიმდევრებს მისცა მითითება, რომ მიეზღვათ მისთვის, რამდენადაც თავად ერთგუ-

სუნა ჩვეულებრივ გაგებულია, როგორც მუჰამადის სუნა. ალაჰი დაკავშირებულია თემთან თავისი საღვთო წერილით და მუჰამადის სუნათი.

2. صلى الله عليه و سلم: (სალლუნ ლლანჰუ 'ალაჰში ვა სალლამ) ქართულად: ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას, ეს არის ისლამური თეოლოგიური ფორმულა, რომელიც გამოიყენება როცა წმინდა მუჰამად შუამავლის სახელი „მუჰამადი“ იქნება ნახსენები.

ლად მისდევდა ყურანს. მან თავადვე აჩვენა, თუ როგორ უნდა გაეაზრებინათ ყურანი, გამოეყენებინათ მისი მოძღვრებები კონკრეტული ქმედებებისა და ცხოვრების სახელმძღვანელოდ. ყურანი იძლევა ყველაფრის ახსნას, ხოლო შუამავლის მაგალითი წარმოადგენს იმის ყოვლისმომცველ დემონსტრირებას, თუ როგორ უნდა მოხდეს ყურანის მიწერილობების გამოყენება. სუნამ შეასრულა ის პრაქტიკული როლი, რისთვისაც იგი გამიზნული იყო. შუამავალი მოუწოდებდა მუსლიმურ თემს თავი შეეკავებინა ნებისმიერ ტექტისთვის მიმართვისგან ყურანის გარდა, თუნდაც რომ მათ საღვთო წარმომავლობის პრეტენზია ჰქონოდათ. თუმცა, როდესაც სუნას შეკრება მოხდა, მუსლიმურმა თემის ნაწილმა ყურანის უგულვებლყოფა დაიწყო მუჰამადისთვის მიწერილი სხვა გადმოცემების სასარგებლოდ, იმ მიზეზით, რომ ეს ნარატივები “შეიცავდნენ” ყურანს. შემდეგ კი მათ დაიწყეს სუნას უგულვებლყოფაც ისლამური იურისპრუდენციის სასარგებლოდ იმ საბაბით, რომ ისლამურ სამართლებრივ ტექსტებში ნაგულისხმევი იყო როგორც ყურანი, ისე სუნა. ეს წიგნი პირდაპირ პასუხობს იმ ინდივიდებს, რომლებიც შუამავლის სუნას და ისლამური ტრადიციების შესწავლისას აწყდებიან წინააღმდეგობებს. წიგნი სწავლულებს სთავაზობს კრიტერიუმთა ნაკრებს, რის საფუძველზეც მათ შეუძლიათ შუამავლურ სუნასა და ყურანს შორის ურთიერთკავშირის აღდგენის უმნიშვნელოვანესი მისიის შესრულება. შუამავლის სუნა ყურანთან უნდა იყოს უწყვეტ კავშირში ისეთი სახით, რომელიც მოსპობს ყურანსა და სუნას შორის წინააღმდეგობების შექმნის საშუალებას. შესაბამისად, ისლამმა ნაყო-

ფიერად უნდა გადაჭრას არსებული სოციალური, ეკონომიკური, ინტელექტუალური და სულიერი პრობლემები, რომლებსაც მუსლიმები თავიანთ ყოველდღიურ ცხოვრებაში აწყდებიან.

ტაჰა ჯაბირ ალ-ალვანის ორიგინალის შემოკლებული ვერსია
ბალანსის აღდგენა: ყურანის უფლებამოსილება და სუნას სტატუსი

ISBN hbk: 978-1-56564-691-9

ISBN pbk: 978-1-56564-690-2

2016

თავი პირველი შუამავლობა და შუამავლის მოვალეობები

შუამავალი - როგორც მაცნე და ადამიანი

ღმერთის საბოლოო გზავნილი მოიცავს ყველა წინა შუამავლის გამოცდილებას. ყურანი გვაცნობს მრავალ ამგვარ საკითხს. იგი ეხება განსხვავებებს შუამავლობასა და ღვთაებრიობას შორის, რათა რწმენაზე ახლადმოქცეულმა თემმა არ გაიმეორეს წინარე ერების შეცდომები, რომელთაც დაკარგეს უნარი განესხვავებინათ, ერთი მხრივ, შუამავლობა და მოციქულობა და, მეორე მხრივ - უზენაესობა და ღვთაებრიობა, ასევე ადამიანის თავისუფალი ნება და ღვთიური ხელდასხმა. რაც შეეხება შუამავალს, ყურანი ხაზს უსვამს მის ადამიანურ ბუნებას და მოითხოვს ყველა მისი ბრძანების, რომლებიც მან ღვთისგან მიიღო, დამორჩილებას. შუამავალი ხალხს აფრთხილებდა, არ ეცათ მისთვის თავყვანი გადაჭარბებულად. არაბული სიტყვები „ნაბი“³ და „ნუბუვა“ (შუამავა-

3. „რასულ და ნაბი“- „რასულ“ ნიშნავს ალლაჰის რჩეულს - მას, ვისაც ზეგარდმოველინა წიგნი, ან წერილი, ხოლო „ნაბი“ ნიშნავს ალლაჰის რჩეულს, რომელსაც უშუალოდ არ ებოძა წიგნი ან წერილი ღვთისგან, მაგრამ ის აგრძელებდა მოღვაწეობას მის წინარე „რასულზე“ ზეგადმოვლენილი წერილების შესაბამისად. ამრიგად „რასული“ ამავე დროს არის „ნაბი“, ხოლო „ნაბი“ არ შეიძლება იყოს „რასული“. წინამდებარე ნაშრომში „რასულ და ნაბი“ განმარტებულია, თუმცა ზოგად შესატყვისად გამოყენებულია „შუამავალი“.

-რაც შეეხება სიტყვა „შუამავალს“ - (მოკლე აღწერა): მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოში ისლამის არსებობა საუკუნეებს ითვლის, სამწუხაროდ, ქართულ ენაში ისლამური ტერმინოლოგიის შექმნის ან დამკვიდრების მცდელობა არასდროს ყოფილა. რა თქმა უნდა, არსებობს უამრავი ისტორიული მიზეზიც, რომელსაც აქ არ განვიხილავ. სწორად სხვადასხვა ისლა-

ლი და შუამავლობა) მომდინარეობს ფუძიდან „ნ-ბ-(')“, რაც ნიშნავს ამაღლებულს, მაღალს ან აღზევებულს. ამასთანავე, გარკვეულ პერიოდში, მუსლიმურ თემში იმდენად დიდი უთანხმოება სუფევდა, რომ მისი წევრები შუამავლის მიმართ თავიანთი მიდგომებით სხვადასხვა უკიდურესობაში გადავარდნენ. არაბ ბედუინთაგან ზოგიერთნი მას უბრალოდ ტომის ბელადად აღიქვამდა. თუკი დავუბრუნდებით შუამავლობის კონცეპტს, იუდეველებსა და ქრისტიანებისთვის შუამავალი იყო ზემთაგონებული ინდივიდი, რომელიც უხილავი სფეროს შესახებ აწვდიდა სხვებს ინფორმაციას. ძველ ებრაულ ენაზე სიტყვა შუამავალი (მოციქული) გამოყენებული იყო იმ ადამიანების აღსანიშნავად, რომლებიც საუბრობდნენ სამართლებრივ საკითხებზე. მუსლიმთათვის ტერმინი „ნაბი“ ეხება მას, ვისაც ღმერთმა ზეგარდმოუვლინა გამოცხადება.

შუამავლის (მოციქულის) აღმნიშვნელი არაბული სიტყვა „რასულ“, მომდინარეობს ზმნა „არსალა“-დან,

მური ტერმინი გამოიყენება არაბული, თურქული ან სპარსული ენიდან შემოსული სიტყვებით. სწორედ ამ მიზნით ახალგაზრდა ქართველი მუსლიმი სწავლულების მიერ დაიწყო ქართული ისლამური ტერმინოლოგიის შექმნა და დაფუძნება, როგორც ქართულ სამეცნიერო ენაში, ისე მუსლიმთა სამეცნიერო პრაქტიკაში. აქვე, არ გამოვრიცხავთ, რომ იქნება წინააღმდეგობები და განსხვავებული მოსაზრებები, რაც, ვფიქრობ, მნიშვნელოვანია და მათ არგუმენტირებულად გაეცემა პასუხი. დარწმუნებული ვართ, დროთა განმავლობაში ეს და სხვა მსგავსი ქართული ისლამური ტერმინები დამკვიდრება ქართულ სამეცნიერო ენაში. ზემოხსენებულ ტერმინთა შორის ერთ-ერთი არის – „შუამავალი“, რომლითაც ჩანაცვლებული იქნა აქამდე ქართველი მუსლიმების მიერ გამოყენებული სიტყვა „ფეილამბერი“, თუმცა დღემდე გამოიყენება არაბული ტერმინები „რასულ“ და „ნაბი“. ქართულ სალიტერატურო და სამეცნიერო ენაში გამოიყენებოდა „მოციქული“ ან „წინასწარმეტყველი“. ვფიქრობთ, აღნიშნული არა თუ შეესაბამება ამ ტერმინს, არამედ ეწინააღმდეგება კიდევ ისლამურ თეოლოგიურ შინაარსს. (რედ. ტარიელ ნაკაიძე).

რაც ნიშნავს გაგზავნას. სურაში “მარიამი“ ზმნა „არსალა“ ნეგატიურ კონტექსტშია გამოყენებული და აქ აღნიშნავს ღვთის მიერ სატანური ძალების „მიშვებას“ მათ წინააღმდეგ, ვისაც ჯიუტად არ სწამს. განსხვავება ღვთის მიერ წარგზავნილ (ირსალ) შუამავლებსა და მისი მტრების წინააღმდეგ სატანური ძალების მიშვების (ასევე ირსალ) შორის არის ის, რომ პირველ შემთხვევაში ის გზავნის თავის შუამავლებს, რათა გააფრთხილოს სხვები მომავალი განკითხვის დღის შესახებ. ყურანი ყურადღებას ამახვილებს „ნაბნს“ და „რასჷლის“ განსხვავებაზე. როგორც „ნაბნს“, ისე „რასჷლსაც“ ღვთისგან ზეგარდმოვლენილი გზავნილი მიუვიდათ. თუმცა, „რასჷლისთვის“ განკუთვნილი ღვთიური გზავნილი ახალ საკანონმდებლო ხასიათს ატარებს, ხოლო „ნაბნსთვის“ მონოდებული ღვთიური გზავნილი არ შეიცავს ახალ კანონმდებლობას. „ნაბნს“ ფუნქცია არის სხვების სწავლება და მათი წინამძღოლობა მათთვის მონოდებით, რომ მისდიონ მის წინარე „რასჷლისთვის“ ზეგარდმოვლენილ გზავნილს. შესაბამისად, „ნაბნს“ აკისრია პედაგოგიური მისია და იგი ექვემდებარება „რასჷლს“, რომელიც წინ უსწრებდა მას (ნაბნს).

ყურანი „რასჷლისა“ და „ნაბნს“ შორის განსხვავებას სხვა მიმართებითაც გამოხატავს, იმ ცნებაზე დაყრდნობით, რომელსაც არაბულად „ისმა“ ეწოდება და რომელიც შეიძლება ითარგმნოს, როგორც “ღვთიური დაცვა”. „ნაბნს“ ღვთისაგან ამგვარი დაცულობა არ აქვთ ბოძებული. ზოგიერთი მათგანი, სხვა ადამიანების მსგავსად, მოკლეს კიდევ. მათ ასევე არ აქვთ ღვთიური

დაცულობა ისეთ ადამიანურ წარუმატებლობებსა და ნაკლოვანებებზე, როგორებიცაა შეცდომა, გულმავინყო-
ბა და ურჩობა. „ისმა“, ანუ „ღვთიური დაცვა“ რომელიც
მინიჭებული აქვს „რასულს“, მოიცავს ორ ასპექტს: იგი
(რასული) დაცულია იმისგან, რომ მოკლან და ასევე
შეცდომისგან ზეგარდმოვლენილი გზავნილის სიტყვების
განცხადებისას. შესაბამისად, ღვთიური გზავნილი და-
ცულია „რასულის“ მეხსიერებაში და ასევე დაცულია
შეცდომებისგან იმ ფორმიდან გამომდინარე, როგორი-
თაც ის წარმოითქმის სხვებისთვის გადაცემის პროცეს-
ში. როდესაც „რასული“ ამთავრებს გზავნილის გადაცე-
მას, მისი, როგორც „რასულის“ როლი ამით ამოიწურე-
ბა და სათავეს იღებს მისი, როგორც „ნაბჰს“ ფუნქცია.
შესაბამისად, „ნაბჰმ“ უნდა იმოქმედოს ზეგარდმოვლენ-
ილი გზავნილის მიხედვით, ასწავლოს იგი სხვებს და
მოუწოდოს მათ, მიიღონ ის და გაითავისონ.

შუამავლობა არ გამორიცხავდა შუამავლის ადამიან-
ურობას. ის მას უფრო სწავლულისა და მოძღვრის
როლს ანიჭებდა. მაშინაც კი, როდესაც შუამავალი გახ-
და „რასული“, ეს არ გამორიცხავდა მის ადამიანურობას
და არც მისი, როგორც შუამავლის, ამოცანას. მას, სრუ-
ლი ადამიანური ბუნებისა და შუამავლობის შენარჩუნე-
ბასთან ერთად, „რასულის“ როლიც დაეკისრა. როგორც
ყურანში ნათქვამია: „უთხარი (მუჰამმად): „მე მხოლოდ
ადამიანი ვარ თქვენსავით. მე ზემთამეგონა, რომ ღმერ-
თი თქვენი ერთადერთი ღმერთია. მაშ, ვინც სასოებს თა-
ვის უფალთან შეხვედრას, მაშინ მართალი საქმე აკეთოს
და ნუ დაუდგენს ზიარად თაყვანისცემამში თავის
ღმერთს ნურავის!“ (ყურანი- 18:110). დამატებით, ვინაი-

დან შუამავლობა მოძღვრის სტატუსსაც მოიცავს და შუამავლები ასევე ყველაზე გამორჩეულ სწავლულებად ითვლებიან, ისინი საღვთო გზავნილის ინტერპრეტირებაში (იჯთიჰადი) ყველაზე მეტად კვალიფიციურნი არიან. „ნაბი“ იჯთიჰადს ანხორციელებს, როდესაც ასწავლის, კონკრეტული წესების შესახებ დასკვნებს აკეთებს, ან ღვთიურ გზავნილებს საყოველთაოდ გასაგებს ხდის და მოუწოდებს სხვებს, რათა დაეუფლონ და შეისწავლონ ის. თუ, მეორე მხრივ, იგი არის ასევე „რასული“, ის იყენებს გზავნილს, რომელიც უშუალოდ მას ზეგარდმოეწვინა. აქედან გამომდინარე, „რასულსა“ და „ნაბის“ შორის სამი განმასხვავებელი მოცემულობიდან გამომდინარე - ღვთიური გზავნილი, ხელმეუხებლობისა და შეუცდომლობის ღვთისგან ბოძებული დაცულობის ლეგიტიმაცია, და იჯთიჰადის ანუ ინტერპრეტაციის განხორციელება - ზოგადად მიღებულია, რომ „რასული“ არის შუამავალი, რომელსაც ღვთიური კანონმდებლობა ზეგარდმოეწვინა, ხოლო „ნაბი“ ექვემდებარება „რასულს“. აქედან გამომდინარეობს პრინციპი, რომ „ყველა რასული - ნაბია, მაგრამ ყველა ნაბი არ არის რასული“. შუამავლობა (ნაბი) დაკავშირებულია კონკრეტულ დროსა და ადგილთან, მაშინ როდესაც „რასულის“ სტატუსი უნივერსალურია და გრძელდება იმ ადამიანის სიკვდილის შემდეგაც, რომელმაც ეს როლი სიცოცხლეში შეასრულა. ამ განსხვავების გათვალისწინებით, შეიძლება ითქვას, რომ მუჰამად შუამავალის (ს.ა.ს.), როგორც „ნაბის“ მისია შეეხებოდა არაბებს, ხოლო მისი,

როგორც „რასულის“ მისია - მთელ მსოფლიოში ყველა ადამიანისადმი იყო მიმართული.

შუამავლები ყურანში

ყურანი ადგენს იმის ზოგად სქემას, თუ როგორ უნდა აღვიქვათ და ვუპასუხოთ შუამავლებს. ყურანი ასევე ათავისუფლებს შუამავლებს, რომლებიც წარდგენენ ისრაელის შვილების წინაშე, მათ მიმართ ყალბი ბრალდებებისგან და ხაზს უსვამს მათ სრულ ადამიანობას „ალ-ანბიას“ სურაში (21:7-8). როგორც ყურანი, ისე სუნა ადასტურებს შუამავლების უცოდველობას (*‘იჰმა*) იმით, რომ არც ერთ ჭეშმარიტ შუამავალს არ შეეძლო დიდი ცოდვის ჩადენა. იმისათვის, რომ მათ აღესრულებინათ მიზანი, რისთვისაც ისინი იყვნენ მოვლენილნი, შუამავლები უნდა ყოფილიყვნენ მიბაძვის ღირსნი.

როგორც „ალ-ანბიას“ სურაშია (21:92) ნაჩვენები, რომ ღვთის შუამავლები შეადგენენ „...ცალკე მდგომ თემს..“, რომელსაც გააჩნია მათთვის განსაზღვრული გზავნილისა და იმ წყაროს მიმართ პატივისცემა, საიდანაც ეს გზავნილები წარმოდგება. მათი მოწოდება უშუალოდ უკავშირდება ღმერთისგან ზეგარდმოვლენილ იდეალებსა და თვითგანწმენდას. ისინი დედამიწაზე ჰუმანური ცივილიზაციის საფუძვლების ჩაყრისკენ მოუწოდებენ. ყურანი გამოხატავს „რასულსა“ და „ნაბის“ შორის როგორც მსგავსებას, ასევე განსხვავებულობას. ასევე, ყურანი გვიჩვენებს მათ მიერ გადმოცემულ გზავნილებში მუდმივობასა და ცვალებადობას. კერძოდ, ოთხი მნიშვნელოვანი განზომილებით: დოქტრინა, ადამიანური ღირებულებები და მორალი, ღვთისგან ზეგარდმოვლენილი კანონი და ადამიანთა ურთიერთქმედება საზოგადო-

ებაში. თუმცა, დეტალური და ახლად ჩამოყალიბებული კანონები სხვადასხვა საზოგადოებებში ერთმანეთისგან განსხვავდება დროისა და ადგილის ცვლილებების შესაბამისად.

ისლამური იურისპრუდენციის საფუძვლების მკვლევრები, სულ მცირე, სამ კატეგორიად იყოფიან იმ საკითხთან დაკავშირებით, იყო თუ არა შუამავლის განხორციელებული თაყვანისცემის ქმედებები როგორც ღვთაებრივი გზავნილის მიღებამდე, ისე მის შემდეგ, დაფუძნებული იმ კანონებსა და ტრადიციებზე, რომლებიც წინა შუამავლებს ზეგარდმოეწვინა. მკვლევრების ერთ ჯგუფს უარყოფს, რომ შუამავალი ღმერთს თაყვანს სცემდა მისი წინამორბედების წესების შესაბამისად. მეორე ჯგუფს მიაჩნია, რომ ის თაყვანს სცემდა წინარე პრაქტიკების მიხედვით. ხოლო მესამე ჯგუფი ამ საკითხთან დაკავშირებით არანაირ აზრს არ გამოხატავს. აქ სირთულე გამომდინარეობს ყურანის კონტექსტის არასწორი გაგებიდან. ისინი, ვინც ეკუთვნიან მეორე ჯგუფს, ციტირებენ, მაგალითად, სურა “ალ-ან‘ამ”-ის ერთ-ერთ აიას, სადაც ღმერთი უბრძანებს შუამავალს „გაჰყვეს ჭეშმარიტ გზას“ - იმისას, „ვისაც ღმერთმა უხელმძღვანელა“ (6:90). ისინი აგრეთვე ეყრდნობიან სურა “ალ-ნაჰლის” (16:123). თუმცა, სურა “ა‘რაფი” (7:158) გადმოგვცემს: „უთხარი: ჰეი, ადამიანებო! უეჭველად, მე ვარ ყველა თქვენთაგანისთვის შუამავალი ალლაჰისა, რომელსაც ეკუთვნის მეუფება ცათა და ქვეყნისა. არ არსებობს ღვთაება, გარდა მისი! იგი აცოცხლებს და აკვდინებს“. აქედან გამომდინარე, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ღვთის გზავნილი, რომელიც განცხადებულია ყველა

„რასულისათვის“ და „ნაბისთვის“, დაფუძნებულია კონკრეტულ ბურჯებზე. ესენია: ღმერთის ერთადერთობა; შუამავალთა სრული ადამიანობა და მათ გზავნილთა ჭეშმარიტება; და ყველა შუამავლისთვის ბრძანება, რომ მისდიონ მათთვის ზეგარდმოვლენილ გზავნილს.

შუამავლებისთვის დაკისრებული ამოცანები

ღმერთმა თავის შუამავლებს, როგორც „რასულს“, ასევე „ნაბის“, დააკისრა ამოცანები და პასუხისმგებლობები, რომლებიც მათ ზუსტად, მოთხოვნების შესაბამისად უნდა შეასრულონ. ყურანში მოყვანილია მაგალითები წარსულის რელიგიური თემების შესახებ, რომელთა წარმოდგენებიც იმის შესახებ, თუ ვინ იყვნენ მათი შუამავლები, გაყალბებულად იქცა და ღმერთი გვაფრთხილებს, რათა შემდეგშიც არ მოხდეს იგივე შეცდომების განმეორებით დაშვება. ყურანი ხაზს უსვამს შუამავალთა სრულ ადამიანობასა და უცოდველობას, განმარტავს მათ მიერ ჩადენილი სასწაულების მნიშვნელობას. ის ხაზს უსვამს შუამავალთა ადამიანურ შეზღუდულ შესაძლებლობებს და მკითხველს ახსენებს, რომ ყველა სასწაული, რომელსაც შუამავლები (როგორც „რასული“ ასევე „ნაბი“) ახდენდნენ, მხოლოდ და მხოლოდ ღმერთს ნამოქმედარია, რომელსაც არ ჰყავს თანაზიარი და რომელმაც შუამავლებს უწყალობა ეს სასწაულები, რათა დაედასტურებინათ მათზე ზეგარდმოვლენილი გზავნილის ჭეშმარიტება: თქვი: „მე მხოლოდ ადამიანი ვარ თქვენსავით. ზეშთამეგონა რომ ღმერთი თქვენი ერთადერთი ღმერთია. მაშ, წარსდექით მის წინაშე ჭეშმარიტი რწმენით და მიტყვება შესთხოვეთ მას...“ (ყურანი-41:6).

ადრეულ შუამავლებზე ზეგარდმოვლენილი გამოცხადებები იყო ბრძანებები მათთვის განცხადებული ნესების შესრულებისა. მათ უნდა მოეწოდებინათ თავიანთი ხალხისათვის და ერვენებინათ მათთვის, თუ როგორ უნდა დაენერგათ ზეგამოვლენილი მოძღვრებები პრაქტიკაში. ამ ცოდნის დაუფლებას და პრაქტიკაში მის დაწერგვას, ამის გამო, შეიძლება ეწოდოს „ღვთისმოსაობის იურისპრუდენცია“. შუამავლების ცოცხალი მაგალითები არ იყო თვითმიზანი, არამედ ისინი მათთვის ზეგარდმოვლენილი გზავნილების გავრცელებას ემსახურებოდა. ამრიგად, მსგავსად თორას დამოკიდებულებისა მოსეს, აარონის და ისრაელის შვილებთან გაგზავნილი ყველა სხვა შუამავლის მიმართ, ამ ინდივიდები აცნობდნენ ხალხს იმას, რაც მათ ზეგარდმოვევლინათ. შემდეგ მათ უნდა მოეწოდებინათ ღვთიური გზავნილის შესაბამისად მოქმედებისკენ და გაეფრთხილებინათ მის წინააღმდეგ წასვლის აკრძალვის შესახებ.

შუამავალთა ბექდისთვის დაკისრებული ამოცანები

პირველი ამოცანა არის „თილზვა“ (რეციტაცია (ხმამაღლა წარმოთქმა), ანუ განცხადებული გზავნილის „მიყოლა“). ღმერთმა თავის შუამავალს უბრძანა საჯაროდ განეცხადებინა და გავრცელებინა ყურანი. შესაბამისად, სურა „ალ-‘იმრანში“ ვკითხულობთ: „მოჰმადლა ალლაჰმა მონყალება მორწმუნეებს, როცა მოუვლინა მათ შუამავალი მათივე წიალიდან, რომელიც უკითხავს მათ (ალლაჰის) აიათებს, განწმენდს მათ, ასწავლის წიგნსა და სიბრძნეს...“ (ყურანი-3:164). არაბული სიტყვის „ათლუ“ სხვა მნიშვნელობები ხშირად თარგმნილია, როგორც „წარმოთქმა“ ან „გალობა“, რაც ატარებს გა-

ყოლის ან მიბაძვის მნიშვნელობას. ღმერთი ბრძანებს: „*ვფიცავ, მზეს და მის ნათებას! და მთვარეს რომელიც ირეკლავს მზეს!*“ (ყურანი- 91:1-2). ფრაზის (ვა ალ -კამარი იჰნ თლჰჰჰ), უფრო ზუსტი თარგმანი იქნებოდა „მთვარეს, რომელიც მიჰყვება მას (მზეს).“ მთვარე შუქს იღებს მზისგან. შესაბამისად, ამ თვალსაზრისით, ის არის მზის „მიმდევარი“ ან „მემკვიდრე“.

მეორე ამოცანა არის „თაბლრლ“ (განცხადება, დეკლარირება). ზმნა „ბალალა“, საიდანაც მიღებულია აქტივირებული ზმნა „ბალლალა“ (სახელზმნა, თაბლრლ), ნიშნავს საბოლოო ან განსაზღვრული დანიშნულების ადგილას მიღწევას, რომელსაც შესაძლოა ჰქონდეს გეოგრაფიული, დროის ან მეტაფორული შინაარსი.

მესამე ამოცანა არის „ბაჰან“ (განმარტება). ყურანის განმარტების მიზანია, რომ თავიდან აიცილოს ან მინიმუმამდე შეამციროს ხალხში არსებული უთანხმოებები იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა იყოს გაგებული ყურანის აიების შინაარსი. გამოცხადების განხორციელების პროცესი მკაფიოდ გამოიხატება სიტყვებით, მოქმედებებით, ან ამა თუ იმ მოსაზრებისა თუ მოქმედების მონონების აქტით.

მეოთხე ამოცანა არის „ნუსჰჰ“ (ბრძნული რჩევის მიცემა). ყურანი გამოგვცემს, რომ შუამავალ ჰუდს ერთხელ უთქვამს: მონოდება: „*ჩემო ხალხო! მე არავარ უმეცარი, არამედ მე შუამავალი ვარ სამყაროთა ღმერთისა“.* მე თქვენ გაუნყებთ გარდმოვლენილ მონმობას ჩემი ღმერთის; და სანდო მრჩეველი ვარ თქვენთვის (ყურანი- 7:67-68).

მეხუთე ამოცანა არის „თა'ლიმუჰუმ ალ-ქითაბა ვა ალ-ჰიქმა“ (მათთვის ნიგნისა და სიბრძნის სწავლება). სურა ალ-ჯუმ'აში ვკითხულობთ: „იგია, რომელმაც მოავლინა უსწავლელთა შორის შუამავალი მათივე ნიალიდან, რომელიც უკითხავს მათ (აღლაჰის) აიებს, განწმენდს მათ, ასწავლის ნიგნსა და სიბრძნეს, თუმცა მანამდე იყვნენ ისინი ცხად გზააბნევაში“ (ყურანი-62:2). „სიბრძნე“ (ალ-ჰიქმა) საკმაოდ ფართო კონცეპტია, რომელიც მოიცავს ყველაფერს, კოსმოსის კანონებიდან დაწყებული ადამიანის ცოდნითა და აღმოჩენებით დამთავრებული.

მეექვსე ამოცანა არის „თაზქათ ნუფუს ან-ნასი ვა 'უკულიჰიმ“ (ადამიანების გულებისა და გონების განწმენდა). შუამავლის ამოცანებს შორის ვხედავთ ადამიანების განწმენდას „...განწმენდ მათ...“ (დუზაქქირჰიმ) (ყურანი-62:2).

მეშვიდე ამოცანა არის „ითთიბა“ (გაყოლის ანუ მიმდევრობის სწავლება). ზმნა „ითთაბა'ა“ (სახელზმნა, ითთიბა') ნიშნავს, რომ მიჰყვე ვინმეს ან იარო მის კვალში. ღმერთი აცხადებს, რომ: „ვინც გაჰყვეს ჩემს გზას ჭეშმარიტს (...მან თაბი'ა ჰუდჰან..), არცა შიში ექნეთ და არცა სადარდებელი“ (ყურანი-2:38). მიმდევრობის პროცესი, რაზეც აქ საუბარია, იმიტაციის მსგავსია, თუმცა იგი ეფუძნება შესაბამის მტკიცებულებას.

მერვე ამოცანა არის თა'ლიმუჰუმ ალ-იკთიდჰ' ბიჰი (სხვების სწავლება, მიბადონ მას). ღმერთმა შუამავლებს უბრძანა მიეზადათ (იკთადი) მათთვის, ვისაც მათზე წინ მიეცათ ღვთიური მითითებები (ყურანი-6:90). ამ კონტექსტში მიბადვის აქტი გულისხმობს ლიდერის

მტკიცებულებებისა და ჭეშმარიტების გზის გაყოლას. შესაძლოა ეს ლიდერი იყოს შუამავალი, ღირსების დამცველი თუ სხვა.

მეცხრე ამოცანა არის „თა'ლიმუჰუმ ალ-იჰთიდჰ' ბი ალ-ჰადი“ (ასწავლო სხვებს, რომ იხელმძღვანელონ ჭეშმარიტებით). წინამძღოლობით ქმედების, ან წინამძღოლობის მოძიების პროცესი დაკავშირებულია იმასთან, თუ რას ვეძებთ და რისკენ მივისწრაფვით; ასევე იმ არჩევანზე, რასაც ჩვენ ვაკეთებთ მინიერ ან სულიერ საკითხებთან კავშირში. „და იგია, რომელმაც დაამყარა თქვენთვის ვარსკვლავები, რათა გზა გაიკვლიოთ იმით ხმელეთსა და ზღვის ბნელეთში ...“ (ყურანი-6:97).

მეათე ამოცანა არის „თა'ლიმუჰუმ ათ-თა'ასსი ბი-ჰი“ (ასწავლის მათ, რომ მიბაძონ მას, როგორც თავიანთ მოდელს). მისი მიზანია, ვინც მიგვაჩნია ჩვენს მისაბამ მაგალითად, მოითხოვს, რომ განვიხილოთ ამ პიროვნების სიტყვები და მოქმედებები, რომლებიც გამონვეული კონკრეტული მიზეზებიდან და შემთხვევებიდან, რაც აგრეთვე კავშირშია რაიმე სახის წესებსა და მინერილობებთან.

მეთერთმეტე ამოცანა არის „ალ-ჰადმანა“ (საბოლოობისა და უზენაესობის პრაქტიკა). „ჰადმანას“ პროცესზე ან ქმედებაზე ყურადღება გამახვილებულია ალ-მან'იდას სურაში, სადაც ღმერთი შუამავალს მოუწოდებს: „და ჩვენ შენდა გარდმოვავლინეთ წიგნი ჭეშმარიტებით, დასტურად იმისა, რაც მასზე უნინ იყო წიგნში, და დამცველად მისდა....“ (ყურანი-5:48).

აია (სასწაული ან ნიშანი) წინარე გზავნილებსა და საბოლოო გზავნილში

ღმერთმა აირჩია კონკრეტული შუამავლები, რათა მათ გადაეცათ წინამძღოლობისა და სინათლის გზავნილები კაცობრიობისთვის. შუამავლები ითვლებიან საღვთო წინამძღოლობისთვის შერჩეულებად, რომლებიც მზად არიან მიიღონ ღვთიური ზემთაგონება და სულიერი სიძლიერე ანგელოზების საშუალებით. ასევე თავის თემთან ურთიერთობით მიიტანონ სხვებთან ის, რაც მათთვის იყო წინასწარ ცნობილია. ყურანი გადმოგვცემს თუ როგორ ეკითხებოდა ყველა ეპოქაში ხალხი შუამავალს „ნიშანზე“ ან აიაზე. დიდი გაურკვეველობა იყო ორ ტერმინთან - „სასწაულ“-სა და „ნიშან“-თან დაკავშირებით. ქვემოთ მოცემულია ათი საკვანძო საკითხი, რომლებიც მოითხოვს შესაბამის განმარტებას.

პირველი, ჩვეულებრივად იქცა ფრაზის „შუამავალთა სასწაულების“ გამოყენება უფრო ყურანისეული კონცეპტის „შუამავალთა ნიშნები“ ნაცვლად. „სასწაულებრივი“ აძლიერებს წინააღმდეგობასა და დაუმორჩილებლობას მათ შორის, ვინც ამის მოწმეა. „ნიშანი“ მოიცავს სასწაულებრივი არსის ელემენტს, მაგრამ სასწაულებრივ მოვლენას წარმოადგენს, როგორც მტკიცებულებას. ასევე „ნიშნის“ ფუნქცია არის მოამზადოს ისინი, ვინც მისი მოწმე გახდა, ყურადღებით მოისმინონ, უფრო ღრმად ჩანვდნენ გზავნილსა და გზავნილის მატარებელს. **მეორე,** ამ ტერმინების ყურანში გამოყენებას, რომლებიც მომდინარეობს ფუძიდან ‘-ჯ-ზ, არანაირი კავშირი არ აქვს ნიშნებთან ან აიასთან, რომლებიც შუამავლებმა თავიანთი გზავნილისთვის მხარდაჭერის მოსაპოვებლად

გამოიყენეს. რეალურად, არაფერი მიანიშნებს იმას, რომ სიტყვები მუ'ჯიზა და აია სინონიმებია. **მესამე**, სიტყვა აია განისაზღვრება, როგორც ნიშანი ან მაჩვენებელი. ასევე, იგი შესაძლო კავშირში იყოს ყურანის ნაწილთან ან აიასთან. **მეოთხე**, „რასულის“ მიერ გამოყენებული აიას კონცეპტთან დაკავშირებით, ის არ იყენებს ტერმინს „სასწაული“ (მუ'ჯიზა), არამედ, მის ნაცვლად, ყურანის კონცეპტს „ნიშანი“, ან აია. **მეხუთე**, ყურანის კონცეპტ აია-ს რაც შეეხება, ეს სიტყვა მომდინარეობს სახელ-ზმნისაგან „ათ-თა'აჰჰ“, რაც დასახლების ან რაიმეზე საკუთარი თავის დაფუძნების აქტს ნიშნავს. ზმნა „თა'აჰჰ“ ასევე განისაზღვრება ზმნასთან „არფაკა“ კავშირში, რაც ნიშნავს იყო სასარგებლო, ან ემსახურო, ან ზმნასთან „ავიჰა“ ერთად ნიშნავს თავშესაფრის შეთავაზებას.

მეექვსე, ამასთანავე, აუცილებელია გამოვკვეთოთ აიას, როგორც ყურანის სტრუქტურული ერთეულისა და აიას, რომელსაც წმინდა ლოგიკურ მნიშვნელობა აქვს, შორის სხვაობა. პირველი მნიშვნელობით გამოყენებისას, ყურანის ნებისმიერი ნაწილი, რომელიც გამოხატავს წესს ან ან ატარებს დამოუკიდებელ აზრს, არის აია. საპირისპიროდ, ყოველი ნაწილი, რომელიც გამოყოფილია მეორესგან შესაბამისი ნიშნებით, შეიძლება ჩაითვალოს აია-დ, რომლის საფუძველზეც ჩვენ ვითვლით აიების რაოდენობას (წაათ) სურაში. სიტყვა „აიას“ სამი მნიშვნელობა აქ არის: „ნიშნები“, ან აია, რითაც აღინიშნება არსებული კანონზომიერებანი და კოსმიური კანონები; სოციალური „ნიშნები“, რომლებიც გვხვდება შუამავალთა ისტორიებში და ყურანის სურაში არსებული აიები.

მეშვიდე, შუამავლებთან დაკავშირებული სიტყვები „წაწთ“, ან „ნიშნები“ ყურანში მოცემულია, როგორც მხოლოდით რიცხვში (წაწ), ისე მრავლობითშიც (წაწთ). „ალ-მუ'მინუნის“ სურაში ეს სიტყვა გამოიყენება მხოლოდით რიცხვში: „და ჩვენ დავადგინეთ მარიამი და ძე მისი სასწაულად და დავასახლეთ ისინი დაფარულ მალ-ლობზე, სადაც წყარო მოედინებოდა!“ (ყურანი-23:50). აქ ნახსენებია მხოლოდითი ფორმა, და არა ორობითი, რადგან თითოეულმა ამ ორ პიროვნებათაგან - იესომ და დედამისმა მარიამმა - წვლილი შეიტანეს ერთ დიად სასწაულში (ნიშანში). რაც შეეხება მოსეს, ღმერთმა ბრძანა: „ვფიცავ, ჩვენ ვუბოძეთ მუსას ცხრა აშკარა სასწაული (წაწთ)...“ (ყურანი- 17:101).

მერვე, ყურანში „ნიშნების“ (სასწაულების) მიზანია შიშის ჩანერგვა ან გამონვევის წარმოდგენა, რაც „ალ-ისრა'ს“ სურაშია მოცემული, (ყურანი-17:59). **მეცხრე,** საბოლოო გზავნილის „ნიშნის“ მახასიათებლების გამოსხვავება. კაცობრიობისთვის საბოლოო გზავნილი, რამდენადაც ის სასწაულებს (ალ-მუ'ჯიზათ) და ნიშნებს (ალ-წაწთ) ეხება, განსხვავდება წინა ღვთიური გზავნილებისაგან სტილით, ფორმითა და შინაარსით. მუჰადამისთვის, ღმერთის უკანასკნელი შეუამავლისთვის ნაბოძები ეს ნიშანი იყო ყურანი. ამ ნიშნის გადაცემით ღმერთმა კაცობრიობას სამყაროს რეალობის აღმოჩენის, გამოკვლევის და აღქმის პასუხისმგებლობა დააკისრა. თუმცა, გაურკვეველობა წარმოიშვა იმ სასწაულს, რომელიც ყურანის სახით ებოძა შუამავალ მუჰამადს (ს.ა.ს.) და იმ სასწაულებს შორის, რომლებიც მოსეს, იესოს და სხვების ხელით განხორციელდა. **მეათე,** საბოლოო გზავ-

ნილი და მისი განმასხვავებელი მახასიათებლები. ყურანი დაცულია თავად ღმერთის მიერ. იგი ადასტურებს და „აკონტროლებს“ სუნას კრიტერიუმებს, რის საფუძველზეც ჩვენ განვსაზღვრავთ, თუ რა არის სწორი ან არასწორი სუნაში. ყურანთან ერთად, შუამავლის სუნა ასრულებს მნიშვნელოვან როლს ისლამური კანონმდებლობის ფორმირებაში, მაგრამ დადგენილია წესები, რომელიც არეგულირებს სუნას როლს ამ პროცესში.

მუჰამად (ს.ა.ს.) შუამავლის სუნა არის წინა შუამავლების მიერ დატოვებული მაგალითებისა და გამოცდილებების შეჯამება. მუჰამად (ს.ა.ს.) შუამავალში ვხედავთ, მაგალითად, ნოეს თავისი მოთმინებითა და შეუპოვრობით; აბრაამს, მისი ბრძოლით ჭეშმარიტების ძიებაში, მის ღვთისმოსაობასა და მორჩილებას; ასევე მოსეს მისი შრომისმოყვარეობითა და საკუთარ ხალხზე განსაკუთრებული ზრუნვით. ჩვენ ვხედავთ იესოს, მისი სწრაფვით გადასცეს თავის ხალხს მათი რელიგიის ყველაზე არსებითი ჭეშმარიტებანი. ყურანი წარმოადგენს ღვთაებრივი გამოცხადების არსს, მაშინ როცა სუნა არის ადრეული შუამავლების მიერ მათი შესაბამისი ხალხებისთვის გადაცემული განცდებისა და იმ მაგალითების კვინტესენცია, რომლებიც ჩვენ დაგვიტოვეს. შუამავლისეული სუნა ისე უნდა იყოს ყურანთან დაკავშირებული, რომ მათ შორის რაიმე სახის წინააღმდეგობა არ არსებობდეს, პირიქით მათი კომბინირება უნდა ქმნიდეს მჭიდროდ შეკრულ სტრუქტურულ ერთიანობას.

თავი მეორე სუნა როგორც კონცეპტი და როგორც ტექნიკური ტერმინი

სუნას კონცეფცია და მისი ისტორიული განვითარება

სიტყვა სუნას მე განვიხილავ არა როგორც ტექნიკურ ტერმინს, არამედ როგორც კონცეპტს. სინამდვილეში, ეს არის უკიდურესად ზუსტი და დახვეწილი სამართლებრივი კონცეპტი, რომელსაც ჰქონდა შორსმიმავალი შედეგები და რომელმაც მნიშვნელოვანი ზეგავლენა მოახდინა ისლამურ ინტელექტუალურ ტრადიციაზე. სიტყვა სუნა მოიცავს მთელ რიგ კავშირში მყოფ კონცეპტებს, როგორებიცაა „გზა“ ან „ბილიკი“ (ტარნიკა), ჩვეულება (‘ნდა), სოციალური და ბუნების კანონი (ალ-კანუნ ალ-იჯთიმ‘ი ვა ატ-ტაბი‘ი), და ა.შ. სიტყვა სუნას უფრო ტექნიკურ ტერმინად გარდაქმნამ დაბნეულობა და გაურკვეველობა გამოიწვია. შესაბამისად, მნიშვნელოვანია ამ კონცეპტის შესწავლა, ანალიზი და ხელახალი ფორმულირება. ამრიგად, ჩემი მიზანია, ნათელი მოვფინო ამ ტერმინებს შორის კავშირს და ამის გაკეთებით მოვახდინო მათი, როგორც ერთიანი ყოვლისმომცველი კონცეპტის ვალიდურობის დემონსტრირება, რომელიც წარმოადგენს უნიფიცირებულ სამართლებრივ ერთობას (ჰაკიკა შარ‘ჯია ვაჰიდა).

მორფოლოგიურად, სიტყვა „მაფჰუმ“, რომელიც ითარგმნება, როგორც „კონცეპტი“, წარმოადგენს გრამატიკულ პასიურ მიმღეობას და მომდინარეობს სამასონიანი ფუძისგან ფ-ჰ-მ, რაც ნიშნავს „გაგებას“. ამგვარად,

მისი ზუსტი მნიშვნელობა არის „გაგება“. ლოგიკოსები მას განსაზღვრავენ, როგორც აღქმას, რეალიზაციას ან შემეცნებას (*მუდრაე*), გონებაში რაც ხდება ან შესაძლოა მოხდეს მოქმედების ან სიტყვიერი ფორმით, მავანის პირდაპირი გამოცდილების ან ვინმეს სიტყვიერი აღწერილობის სახით. „მაფჰუმის“ ცნება იყოფა ორ კატეგორიად: რასაც შეიძლება ეწოდოს „ჰარმონიული მნიშვნელობა“ (*მაფჰუმ მუვჰაჰა*). ეს არის ვინმეს ნათქვამის პირდაპირი გაგება უშუალოდ შეტყობინების ან შინაარსის მკაფიოდ გადმოცემის გზით. ასევე არის „განსხვავებული მნიშვნელობა“ (*მაფჰუმ მუხჰლაჰა*) – ეს გულისხმობს, რომ განცხადება ან გამოხატული აზრი მიიღება ასოციაციური ფორმით, ანუ იმის გაგებით, რაც არ თქმულა, საპირისპიროდ იმისა, რაც ითქვა.

არაბი ლინგვისტები სიტყვა სუნას უკავშირებენ ოთხ მნიშვნელობას — მანერა ან გზა (*ტარჰკა*), ჩვევა ან ჩვეულება ('ადა), ქცევა ან ცხოვრების წესი (*სრრა*), და ბუნება, მიდრეკილება ან ხასიათი (*ტაბრ'ა*). რაც შეეხება ყურანში სუნას კონცეპტს, სამასოიანი ფუძე ს-ნ-ნ ცხრაჯერ გვხვდება მექის სურებში, ხოლო ათჯერ მედინის სურებში. ეს ფუძე და მისი დერივაციები გამოყენებულია ყურანში იმ ფენომენტთან დაკავშირებით, როგორცაა კოსმოსისა და საზოგადოების კანონზომიერებანი, და გამოხატავენ პროგნოზირებად, უცვლელ კანონებს. მაგალითად, ალ-ანფალის სურაში (ყურანი-8:38), ღმერთი აფრთხილებს პოლითეისტებს და მათ, ვინც მისი სწორი გზიდან გადაუხვია, რომ ისინი ვერასდროს ვერ გაექცევიან თვითნებურებისა და დაუმორჩილებლობის შედეგებს. ღმერთის გზის მარადიული ბუნების დანახვა

შეიძლება იმ ფაქტში, რომ მიუხედავად იმისა, რომ არსებობს ღვთაებრივი კანონების ბევრი განმტოება, და როგორი განსხვავებულიც არ უნდა ჩანდეს ეს განმტოებები, მათ გააჩნიათ საერთო და უცვლელი მიზანი — ეს არის ადამიანთა გულების განწმენდა, რათა ისინი გახდნენ ღვთის ჯილდოს ღირსნი და მოემზადონ ღვთიურ სამყოფელში თავშეფარვისთვის.

წმინდა ლინგვისტური თვალსაზრისით, სიტყვა სუნა თავისი დერივაციებით უკავშირდება ქმედებას ან ცხოვრების წესს, როგორც ცუდს, ასევე კარგსაც. ანალოგიურად, „უსულ“ის სკოლის რამდენიმე სწავლულის აზრით, სიტყვა სუნა უბრალოდ ეხება ცხოვრების წესს, ჩვევებს, ან ჩვეულებით პრაქტიკას კონკრეტულად ადამიანებთან მიმართებაში. რაც შეეხება სუნას კონცეპტს საკუთრივ შუამავლის სუნაში, იგი გამოიყენებოდა სანიმუშო ცხოვრების წესის აღსანიშნავად, როგორც ინდივიდთან, ისე მთელი თემთან მიმართებაში. ისლამურ წრეებში ტერმინი გულისხმობდა იმას, რის შესახებაც ზოგადად საყოველთაო შეთახმება არსებობს და ასევეა სანიმუშო საქციელის იდეალი, თუმცა იგი არ იყო შუამავლის რაიმე მაგალითით ან მითითებით გამყარებული. ჰიჯრით მეორე საუკუნის ბოლოს კი სიტყვა სუნას მნიშვნელობა შევიწროვდა იქამდე, იგი უკვე გამოიყენებოდა მხოლოდ „რასულის“ ქმედებებთან დაკავშირებით.

ტერმინი სუნას გვიანდელი გამოყენება

ჰიჯრით პირველი საუკუნის განმავლობაში ტერმინი სუნა ასოცირდებოდა სხვადასხვა მნიშვნელობებთან. ჰიჯრით 34 წლიდან დაწყებული საუბრების საფუძველზე შეიძლება ითქვას, რომ ტერმინი სუნა გამოიყენებოდა

ზოგადად მონონებული ქმედების ლეგიტიმაციის მნიშვნელობით. ჰიჯრით 35 წელს ხალიფა 'უსმან იბნ 'აფფანმა მექელ ხალხს სიტყვით მიმართა, რომელშიც ისაუბრა „ღვთის შუამავლის (ას-სუნნა ალ-ჰასანაჰ ალ-ლათი ისთანნა ბიჰნ რასულ ალლჰჰ) და პირველი ორი ხალიფის ღირსეულ ქმედებებზე.“ ჰიჯრით 38 წელს სიტყვა სუნა გამოყენებული იყო ხალხის წეს-ჩვეულებებზე დამყარებული ქმედებებს. თუმცა, ამ წლების მანძილზე სიტყვა სუნა ასევე გამოიყენებოდა სხვადასხვა ცნებებისა და საკითხების აღსანიშნავად, როგორცაა ისლამის გზა (სუნნათ ალ-ისლჰმ), მუსლიმთა გზა (სუნნათ ალ-მუსლიმინ), და ღმერთის გზა (სუნნათ ალლჰჰ). ის გამოიყენებოდა შუამავლის და პირველი ორი ხალიფას, აბუ ბაქრისა და 'უმარ იბნ ალ-ხატტაბის ქმედებების აღსანიშნავად, პირველ რიგში კი მუჰამად (ს.ა.ს.), შუამავლის მიმართ, ვინც გაუძღვა მათ, რათა ჩართულიყვნენ ღირსეულ ქმედებებში, რომლებისკენაც მოუწოდებს ყურანი.

სიტყვა სუნას მნიშვნელობასთან დაკავშირებული დაბნეულობა ისლამური იურისპრუდენციის ზოგიერთი სკოლის წარმომადგენელ სწავლულთა შორისაც წარმოიშვა. ასეთი სწავლულები სიტყვა სუნას ციტირებენ შუამავლის, მისი კომპანიონების (საჰჰბ) და მემკვიდრეების (თაბი'უნ) მიერ გაკეთებულ განცხადებებთან მიმართებით, როგორც ნათელ დასტურს მისაბაძი და სასურველი ქმედებებისა, რომელთა ხელშეწყობასაც ისინი ცდილობდნენ. თუმცა ისინი სიტყვა სუნას იყენებდნენ მკაცრი ტერმინოლოგიური მნიშვნელობით, რომელიც ჰიჯრით მეორე საუკუნეში ჩამოყალიბდა. სხვაგვარად რომ ით-

ქვას, ამ სიტყვის ასოცირება დაიწყეს შუამავალთან დაკავშირებულ პრეცედენტებთან, ნაცვლად იმისა, რომ გაეგოთ ის უფრო ფართო შინაარსით, როგორც ნებისმიერი ქმედება, რომელიც მიბაძვას იმსახურებს.

აქედან გამომდინარე, იმის ნაცვლად, რომ სიტყვა სუნა გაგებულ იყოს, როგორც ტექნიკური ტერმინი, რომლის არსშიც ჩანვდომა შეიძლება ზუსტად ფორმულირებული განსაზღვრებით, რაც გულისხმობს კონკრეტულ, ლიმიტირებულ სპეციალიზაციის სფეროს, იგი აღქმული უნდა იყოს, როგორც ინტეგრალური, მოქნილი კონცეპტი, წარმოქმნილი ყოვლისმომცველი თეორიიდან. ის კი შეიცავს სიტყვა სუნას შესატყვის ყველა მნიშვნელობას, იქნება ეს ლექსიკურ განმარტება, ყურანისეული გამოყენება, ანდაც შუამავლის მიერ მისი გამოყენების სახე. სპეციალიზირებული ჟარგონის ლაბირინთში მისი დარჩენის ნაცვლად, ტერმინი სუნა უნდა განვათავსოთ შეთანხმებულ ჩარჩოში, რომელიც ტერმინს შესძენს მისთვის აუცილებელ მოქნილობას, რათა შეითავსოს ყველა მნიშვნელობა, რომლებთანაც იგი წარსულში იყო დაკავშირებული და ასევე ყველა ის მნიშვნელობაც, რომლებიც წარმოიშვება მომავალში.

სუნას კონცეპტთან დაკავშირებული ცნებების სემანტიკური ევოლუცია

ტერმინ „ფიკჰის“ სემანტიკური ევოლუცია. ტერმინი „ფიკჰ“ დღეს ჩვეულებრივ გამოიყენება, როგორც „იურისპრუდენცია“ და ნიშნავს უბრალოდ გაგებას ან რეალიზაციას. სიტყვა „ფიკჰი“ გამოყენებოდა დანახვითა და დაკვირვებით მიღებული ცოდნის გამოსახატავად, ვინაიდან, ხედვა ან დანახვა წარმოადგენს ცოდნის ყვე-

ლაზე ძლიერ ფორმას. სამასოიანი ფუძე ფ-კ-ჰ ყურანში დაახლოებით ოცჯერ გვხვდება. ამ შემთხვევების უმრავლესობაში ის ზმნა „გაგების“ ანმყო დროის ფორმაშია. გაგების ყველაზე ზუსტი ფორმა, რასაც წარმოადგენს გულის გაგება - გული, გამჭრიახობის ორგანო - ყურანში აღინიშნება სიტყვით ფიკჰი.

ამასთანავე, გაგების პროცესი განვითარდა, რომელიც მოიცავს კითხვას, შემდეგ ცოდნასა და გაგებას, სადაც გაგება შესაძლოა ახლდეს ცოდნას, ან მიჰყვებოდეს მას. აქედან იწყება ფიკჰის გამოყენება. ცოდნა, რომელზეც საუბარია ყურანში (წიგნი) მის გამოყენებასთან დაკავშირებით, არის ის, რაც გადმოიცა (ჰადისი ან სუნა), ხოლო ფიკჰი, იგივე გაგება, თან სდევს ან მიჰყვება ცოდნას. ლინგვისტური ევოლუცია ამგვარად წარიმართა: ა) წერილობითი ტექსტის კითხვა; ხალხის, ანუ იგივე მკითხველების ან დეკლამატორების აქტივობა; ბ) ცოდნა, ზეპირად გადმოცემული სუნას ან რელიგიური ვალდებულების სახით, და გ) რეფლექსური გაგება და მიხვედრა, რომელიც ეფუძნება აღქმას. უნდა აღინიშნოს, რომ ჰიჯრით მეორე საუკუნეში, სიტყვა ფიკჰი არ იყო გაგებული იმ შინაარსით, როგორითაც ის აღიქმება დღეს. იმამ მწლიქის დროს (179 ჰიჯრით / 795 ახ.წ.), ტერმინი ფიკჰი გამოიყენებოდა უფრო ფართო მნიშვნელობით, ვიდრე თანამედროვეობაში, რომელიც შეიზღუდა ხალხის ქცევასა და სოციალური ურთიერთობების საკითხებამდე. სიტყვის მნიშვნელობის შემდგომი დავინროება მისი მოქმედების სფეროში შეტანით, მოხდება მომდევნო ეტაპზე.

განვითარების შემდგომი ეტაპი უკავშირდება კონკრეტულ სწავლულთა კლასს, რომლებიც უფრო მეტ ყურადღებას აქცევენ მნიშვნელობებს, ტექნიკურ ტერმინებს და მათ განმარტებებს, მეცნიერებათა დაყოფასა და კლასიფიკაციას; ასევე სხვა ისეთ საკვლევ საკითხებს, რომლებიც არ იყო ფართოდ გავრცელებული ჰიჯაზში და რომელთაც იქ არ ექნებოდა დიდი გავლენა. შუამავლის თანამოაზრეების დროს სიტყვა ფიკჰი მისი უფრო სპეციალიზებული მნიშვნელობით არ გამოიყენებოდა. სიტყვა ფიკჰს ჯერ კიდევ არ ჰქონდა შეძენილი სემანტიკური განზომილებები, რომლებითაც იგი დღევანდელობასთან ასოცირდება.

„რა'ჲს“ კონცეპტის ევოლუცია. „რა'ის“ კონცეპტის ევოლუციის მაგალითში, სამასოიანი ფუძე რ-'ჲ, საიდანაც მიღებულია არსებითი სახელი რა'ჲ, ძირითადად დაკავშირებულია დანახვის ფიზიკურ აქტთან. ვინაიდან გონებით საშუალებით რაიმეს ცოდნა თვალთ დანახულის ანალოგიურია, შესაბამისად, რ-'ჲ-ს დერივაციული მნიშვნელობები მოიცავს აღქმას, შეცნობას, განხილვას, თვალსაზრისის მიღებას ან გამოხატვას (რა'ჲ). ყოველივე ეს დაკავშირებულია გონების „თვალთ“ დანახვასთან. სწავლულებმა უნდა ჩამოაყალიბონ მოსაზრება ან შეხედულება, მათი კულტურისა და განათლებისა დონის მიუხედავად. შესაბამისად, ტერმინი „რა'ჲ“ სოციალური გამოყენების ეტაპებს გადიოდა იმ ეტაპების პარალელურად, რომელთაც გადიოდნენ რელიგიური ლიდერები.

ქალაქი მედინა იყო სახლი მათთვის, ვინ ცოდნა მიიღო თავად შუამავლისაგან და ვისი გამჭრიახობაც და დაკვირვებაც წარმოადგენდა მათი მმართველობის სა-

ფუძველს. თავად იმამმა მწლიქმა ერთხელ ერთ-ერთ მოსაზრებაზე თქვა, „არ არის განხილვის ღირსიო“, აღწერა რა ის, როგორც „რა'უნ მწ ჰუვა რა'უნ.“ ეს მიუთითებს, რომ იმამი მალექი საკუთარ თავს კვალიფიციურად მიიჩნევდა იმისთვის, რომ გამოეთქვა და შეეფასებინა მოსაზრებები. იბნ კუთაბაც მალექს კვალიფიციურად მიიჩნევს საფუძვლიანი მოსაზრებების გადმოსაცემად. იბნ რუშდმა იმამ მწლიქს „მართლმორწმუნეთა მეთაური“ უწოდა მათ შორის, ვინც აზრის ფორმირებისა და „კიანსის“ პრინციპების გამოყენების ან ანალოგიებით განსჯის სფეროში მოღვაწეობდნენ. მედინა შესაძლოა ნინ უსწრებდა სხვა ისლამურ რეგიონებს სიტყვა „რა'ეს“ ზოგადი მნიშვნელობის გამოყენებით, რომელიც არ განასხვავებს ერთ იურისტს მეორესაგან, ან ერთ მუჯთაჰიდს ან სწავლულ განმმარტებელს სხვებისგან. მოსაზრება ან შეხედულება განსხვავებული იქნება ინდივიდის აზროვნების, გარემოსა და კულტურის მიხედვით, რომელიც აყალიბებს მავანის ცნობიერებას, ადგენს მის ორიენტაციას და განსაზღვრავს მისი ფიქრის სიზუსტეს.

„ნასსის“ კონცეფციის ევოლუცია. სიტყვა „ნასს“, სახელზმნა, მომდინარეობს სამასოიანი ფუძისგან ნ-ს-ს, რომელიც გამოყენებული იყო მრავალი მნიშვნელობით. მათში შედის ანევა ან ამაღლება ფიზიკური და არაფიზიკური მნიშვნელობით; რაღაცის დასასრული ან მიზანი; დაკითხვა; განსაზღვრის ან განწესების აქტი; ინფორმირება; მანიფესტაციის ან განმარტების აქტი. ტერმინი მოიცავდა ყურანის ზოგად უნივერსალურ პრინციპს, რომლის მნიშვნელობაც ნათელი ხდება თავისებურებებით, დეტალებითა და სუნაში არსებული პრაქტიკული

გამოყენების მაგალითებით. სწორედ იმამმა აშ-შაფი'ნი აამალა სუნა მთლიანობაში ყურანის პარალელურ სტატუსამდე. თუმცა, აშ-შაფი'ნი მხოლოდ ყურანს განიხილავდა ისლამური მოძღვრებისა და პრაქტიკის ფუძემდებლურ ტექსტს. მან ცალსახად განაცხადა, რომ ნებისმიერი ჰადისი, რომელიც კლასიფიცირებულია, როგორც ავთენტური და სანდო, უპირობოდ უნდა მომდინარეობდეს ყურანიდან.

სწავლულები სიტყვას „ნასს“ იყენებენ ყველაზე არაკვალიფიციური მნიშვნელობით, რათა აღნიშნონ უბრალოდ „ნებისმიერი გასაგები სიტყვა“. აზროვნების ყოველი კონკრეტული სკოლა ცდილობს დაიცვას თავისი აზრი მის გამოყენებასთან მიმართებაში. ამასთანავე, თუ გავითვალისწინებთ, რას გულისხმობს ტერმინი წმინდა ლინგვისტური თვალსაზრისით, ასევე აშ-შაფი'ნსეულ მის გამოყენებას, სიტყვა „ნასს“ მკაფიოდ უკავშირდება მხოლოდ ყურანს, რომელიც ყოველივეზე მაღლა დგას და რომელიც ერთადერთი მიზანია. თუმცა, სწავლულები მასთან სხვა მნიშვნელობების ასოცირებასაც ახდენენ, რაც ბუნდოვანს ხდის ყურანსა და სუნას შორის ურთიერთმიმართების ბუნებას. ტერმინის „ნასს“ უბრალოდ „ტექსტად“ თარგმნით და, შესაბამისად, იმის დაშვებით, რომ ის შეიძლება აღნიშნავდეს თეორიულად ნებისმიერ განცხადებას ან დისკურსს, ჰადისის სწავლულებმა უნესრიგობას ჩაუყარეს საფუძველი.

თავი მესამე
**ყურანი, როგორც შემოქმედებითი
 წყარო და სუნა, როგორც პრაქტიკული
 განმარტება**

ვაჭახ კონცეპტი

ღვთის შუამავლის სუნა არის იმის განმარტება და პრაქტიკული გამოყენება, რაც გადმოცემულია ღვთის ნიგნში. „ვაჭახ“ - ეს არის ღვთიური სიტყვა, რომელიც ღმერთმა ზეგარდმოავლინა თავისი მსახურის, შუამავლის გულსა და გონებაში. „ვაჭახს“ განმარტება შეიცავს სისწრაფის ელემენტებს და გამოიყენება კომუნიკაციის აღსაწერად, რომელიც მოიცავს სიმბოლოსა და ალუზიას, არავერბალურ ხმებს, სხეულის ჟესტებს ან ნაწერს. ამასთანავე, არსებითი სახელი „ვაჭახ“ ასევე გამოიყენება გზავნილის მნიშვნელობით, რომელსაც ღმერთი გადასცემს თავის შუამავლებს სხვადასხვა საინფორმაციო წყაროს მეშვეობით. იმის განსაზღვრით, თუ რა არის „გამოცხადება“ (ვაჭახ) ყურანთან, სუნასთან და ღმერთის ერთადერთობის დადასტურებასთან და ამის შედეგებთან (იღმ ათ-თავჭიღ) მიმართებით, ჩვენ შევძლებთ დავაზუსტოთ მოცემული კითხვის ფუნდამენტური ასპექტი - როგორ უნდა მივუდგეთ სწორად შუამავლის სუნას. ამ განმარტების საფუძველზე, შეგვიძლია შევასწოროთ მთელი რიგი სხვა ცნებებისა.

ვინაიდან, შუამავლის ფუნქცია იყო ღვთისაგან ზეგარდმოვლენილი გზავნილის სხვებისათვის გადაცემა, მას არ ჰქონდა უფლება აეკრძალა ან გაემართლებინა

რაიმე, სანამ ამის შესახებ არ მიიღებდა ღმერთის ბრძანებას. ყურანის შინაარსი არის ის, რაც ღმერთს სურდა, რომ ყოფილიყო მის წიგნში დეტალების, სიტუაციებისა და მოვლენების სახით გამოცხადების ხანიდან მოყოლებული. ყურანის საშუალებით ჩვენ ინფორმირებული ვართ ყველა იმ სიტუაციისა და მოვლენის შესახებ, რომლებიც უკავშირდება გამოცხადების პერიოდსა ისლამური რელიგიის სრულქმნას. ამ თვალსაზრისით ყურანი განსხვავდება ყველა სხვა ისტორიული ჩანაწერისა თუ წყაროებისაგან, რომლებიც არ წარმოადგენენ ღვთისგან ზეგარმოვლენილ სიტყვას ან რომლებიც ადამიანებმა შეცვალეს ამა თუ იმ გზით.

წინა გამოცხადებებისგან განსხვავებით, რომლებიც არაბთა თემმა მემკვიდრეობით მიიღო მანამდე, ყურანი იყო ჩანწერილი და განხილული შუამავლის სიცოცხლის პერიოდში უშუალოდ მისი დაკვირვების ქვეშ. ის არის უცვლელი და მუდმივად ღვთისგან დაცული. ამგვარად, ღმერთმა გააფრთხილა მუსლიმები და კაცობრიობა (ყურანი-16:116), არ გაითავისონ სხვა სამართლებრივი ტექსტი, გარდა ყურანის კანონებისა, რომლებიც იყო გამოცხადების პერიოდში იმის ზედამხედველობის ქვეშ ჩანწერილი, ვისაც უშუალოდ ზეგარდმოველინა ეს გამოცხადება.

სუნა და განმარტების თეორია

თეორიას, რომელზეც ჩვენ სუნას ჩვენეულ კონცეპტს ვაფუძნებთ და რომელიც განსაზღვრავს ყურანსა და სუნას შორის ურთიერთმიმართების ბუნებას, ჩვენ ვუწოდებთ „განმარტების თეორიას“ (ნაზარიჰა ალ-ბაჰანი), სადაც სიტყვა „განმარტება“ (ბაჰანი) გაგებულია

დაზუსტებისა და ახსნის ყურანისეული მნიშვნელობით. სუნა შეიძლება გავიაზროთ, როგორც ყურანისთვის მისადაგებული ინტერპრეტაციული განმარტება. როგორც ასეთი, იგი რჩება ყურანის ორბიტაში და მისი ავტორიტეტის ქვეშ. სუნა არასდროს არის ყურანისგან დამოუკიდებელი; პირიქით, ის მისგან განუყოფელია. ინტერპრეტაციის (იჯთიჰად), ანალოგიებით გასჯის (კიჰას) და მათი დამხმარე დისციპლინებისაგან განსხვავებით, შუამავლის სუნა, თავისი ბუნებით, ერთდროულად არის განმარტებითი და დამაკავშირებელი. იმამ აშ-შაფი'ჲს მიხედვით, „ბაჰანის“ პროცესი მოიცავს ყურანის განმარტებას მისი გამოყენების და ინტერპრეტაციის მეშვეობით კონკრეტულ გარემოებებში. მისთვის პირველი ორი დონე მოიცავს ყურანის თვითგანმარტებას, მესამე მოიცავს იმ გზებს, რისი საშუალებითაც შუამავალმა სპეციფიკურად განმარტა ყურანის ზოგიერთი ადგილი და მეოთხე მოიცავს შუამავლის ქმედებებით გამოხატულ განმარტებებს, ანუ მისი სუნას. ყურანის თვითგანმარტება უეჭველად „ბაჰანის“ უმაღლესი დონეა. როგორც საბოლოო გამოცხადებას, ყურანს უპირველესობა ენიჭება არა მარტო ადრეული შუამავლების დატოვებულ მემკვიდრეობაზე, არამედ თავად მუჰამად (ს.ა.ს) შუამავლის სიტყვებსა და ქმედებებზეც. განმარტების დარჩენილი დონეების მიხედვით შუამავლის ქმედებები, სიტყვები და მტკიცებები არის ერთადერთი ტიპი, რომელიც სავალდებულოა მუსლიმებისათვის.

სუნას გამოკვლევა ყურანის მიხედვით

ზოგიერთმა სწავლულმა ჰადისები სამ კატეგორიად დაყო: ჰადისები, რომლებიც ყურანთან სრულ თანხმობა-

შია; რომლებიც ყურანს რაიმეს ამატებენ, რომელთაც მუსლიმებმა უნდა მიბაძონ; და ბოლოს ის ჰადისები, რომელნიც ყურანს ეწინააღმდეგება ანუ მიუღებელია. თუმცა, „უსულის“ სკოლის სწავლულები არ განასხვავებდნენ შუამავლის სიტყვებსა და ქმედებებს, რომლებიც თავისი ხასიათით იყო ან არ იყო კანონიერი. სუნას თემებთან დაკავშირებული საკითხების განხილვისას, რომლებზეც შესაბამისი სკოლის იმამებს აქვთ მოსაზრება დაფიქსირებული, მათ უნდა შეეცვალათ ჰადისის გადმომცემების პოზიცია, რათა მათთან თანხვედრაში ყოფილიყო, მაშინ როდესაც ჰადისის გადმომცემები ისეთი ტერმინების განმარტებებს ითავისებდნენ, როგორებიცაა „საჰიჰ“ (ავთენტური), „ჰასან“ (კარგი), „მაშჰურ“ (სახელგანთქმული), მუ‘ალლალ (დეფექტური/ნაკლები), მუდალლას (დაფარული) და მუ‘ან‘ან (რომელიც შეიცავს კავშირს ‘ან გადმომცემთა ჯაჭვში). იმავდროულად, მათ სუნას სხვადასხვა ტიპები განურჩევლად დაახარისხეს, როგორც „კანონიერი“. უფრო მეტიც, სუნას არსის გაფართოვებით, როგორც ყურანის ძალაუფლებისაგან დამოუკიდებელი წყაროსი, ამ სწავლულებმა კარი გაუხსნეს ისეთ წესებს, რომლებიც შეიძლებოდა ჩაგვეთვალა, როგორც დაუსაბუთებელი ან უსარგებლო. ასე, მაგალითად, თუ შუამავლის განცხადება მიუთითებდა, რომ რაღაც კონკრეტული ქმედება იყო მეტ-ნაკლებად ნეიტრალური, მისი კლასიფიცირება ხდებოდა, როგორც „დასაშვებისა“ (მუბაჰ), და, აქედან გამომდინარე, ყოველივე ამან გამოიწვია დაბნეულობა.

მუსლიმებმა დაიწყეს იმ ფაქტის უგულებელყოფა, რომ ერთად აღებული ყურანის და სუნას მიზანია საზო-

გადოების ჩამოყალიბება და აყვავებული ცივილიზაციის შექმნაში ჩვენი დახმარება. სუნა უფრო ხელმისაწვდომი ნყარო იყო, ვიდრე ყურანი, რადგან ის პირდაპირ ეხებოდა მოვლენებს, ინდივიდებს და სიტუაციებს. თუმცა, ყურანისა და სუნას ყოვლისმომცველი, ინკლუზიური ნაკითხვა არის გამოცხადების სრული არსის მთავარი, უცვლელი ფასეულობების მიზნის აღმოჩენა, რომელიც ადამიანის მთელ სამყაროსთან ურთიერთობას უკავშირდება. მთავარი და უცვლელი ფასეულობები მოიცავს, მაგალითად, ღმერთის ერთადერთობას (*ათ-თავჰიდ*), თვითგანმენდის აუცილებლობას (*ათ-თაჰჯა*), პროგრესისა და კეთილდღეობის სიკეთეს (*ალ-‘უმრან*). მათში ასევე შედის ისეთი ფასეულობები, როგორცაა სამართლიანობა, თავისუფლება და ადამიანური მოთხოვნილებების სრული დაკმაყოფილება, დანყებული ყველაზე ძირითადი მატერიალური საჭიროებიდან უფრო აბსტრაქტული, სულიერი და ესთეტიური მოთხოვნილებებით დამთავრებული.

ზოგიერთი „ისნადზე“ დაფუძნებულ მეთოდოლოგიას მიიჩნევს ავთენტური და სანდო ჰადისის დემონსტრირების უბადლო საშუალებად. ეს მოსაზრება ეფუძნება იმ მტკიცებას, რომ არაფერი არსებობს, რაც ჰადისის ფაქტობრივი შინაარსს უპირობოდ მისაღებს ან მას არასანდოდ აქცევდა. თუ ეს ვარაუდი სწორია და „ისნადის“ გამოყენება გამართლებულია, აღარაფერი იქნება სათქმელი ჰადისის შესახებ. როდესაც ჰადისის შინაარსი გაკრიტიკებულია მისი სიზუსტის, საკუთრივ ჰადისების გადმომცემთა მიერ შემუშავებული ცოდნის კრიტერიუმის თვალსაზრისით, მაშინ ეს კრიტერიუმი შე-

იძლება ნაყოფიერად იყოს ინტეგრირებული „ისნაღზე“ დაფუძნებულ კრიტიციზმში და შეავსოს იგი. ასეთ შემთხვევაში, სწავლულებს უნდა შეესწავლათ „ისნაღი“ ანუ გადმომცემთა ჯაჭვი, რათა დაეგინათ, თუ რამდენად საიმედო და სარწმუნოა იგი. შემდეგ მათ უნდა განეხილათ „მათნი“, ანუ ჰადისის ძირითადი ნაწილის შესატყვისობა ისლამის წარმმართველ ფასეულობებზე დაფუძნებული ავთენტურობისა და სანდოობის მკაცრი სტანდარტებით. ამ ქმედებით, ჩვენ დავინახავთ, რომ სუნა არის არა ცალკეული, კავშირში არმყოფი ტექსტების კრებული, არამედ ყურანის მოძღვრებისა და მისი ფასეულობების გამოყენების საშუალება. დღევანდელ უთანხმოებათა უმრავლესობა წარმოადგენს „ჰადისის“ კრიტიკის ასეთი მეთოდების უგულვებლყოფის შედეგს. ამჟამინდელი ჩიხიდან გამოსვლის ერთადერთი გზაა როგორც „ისნაღის“, ისე „მათნის“ კრიტიკულად განსჯა. ორივე მეთოდოლოგია უნდა შეფასდეს იმ ცოდნის ფონზე, რომელიც ხელმისაწვდომი გახდა ამ ტერმინების წარმოქმნის ისტორიული პერიოდების განმავლობაში.

თავი მეოთხე
**ნარატივის გავრცელების როლი -
 ისტორიული მიმოხილვა**

თაობა, რომელიც მოწმე იყო ყურანის გამოცხადებისა

აქ განხილული პირველი თაობა არიან ისინი, ვინც მოწმე იყო ყურანის ზეგარდმოვლენისა. მომდევნო თაობებში შედის გადმომცემთა თაობა, სამართალმცოდნეთა თაობა და იმიტაციისა ან ტრადიციის (თაკლბდ) თაობა (ან თაობები). მიზანი არის ის, რომ შეიქმნას მკაფიო ისტორიული პერსპექტივა ერთმანეთის მონაცვლე მუსლიმი თაობების ყურანისადმი დამოკიდებულების და შუამავლის სუნაში მისი განმარტების მიმართ. თუ შუამავლის მეგზურობა მისი გარდაცვალების შემდეგ იქნებოდა ისე გამოყენებული, როგორც მისი სიცოცხლის პერიოდში, მაშინ კითხვა, თუ როგორია ყურანის მიმართება სუნასთან, არასდროს დაისმებოდა.

იმ თაობის წარმომადგენლები, რომელიც ყურანის ზეგარდმოვლენის მოწმე იყო, მიჩვეულნი იყვნენ იმას, რომ შუამავალი თავად კითხულობდა მისთვის ზეგარდმოვლენილ ყურანის აიებს. მისი მოძღვრება, ყურანის მისეული გაგება, მის მიერ ყურანში დავანებული სიბრძნის იმ გზით გამოყენება, რომლითაც პასუხი გაეცემოდა მათ კითხვებს, აწესრიგებდა მათ ურთიერთობებს, ასწავლიდა მათ, თუ რა არის დაშვებული და რა — აკრძალული, ეხმარებოდა მათ, გაერჩიათ კარგი ცუდისაგან, ხოლო ქვეშარბი - სიცრუისგან. იყო სიტუაციები, როცა შუამავალს ნაბრძანები ჰქონდა განეხილა ისეთი საკითხებიც, რომლებზეც არავის უკითხავს, როგორც

ნაჩვენებია მაგალითად, “ალ-ან‘ამის” სურაში (ყურანი-6:151-154). ის ემორჩილებოდა გამოცხადებას და გადასცემდა მას სხვებს, განმარტავდა მას და ასწავლიდა სხვებს, თუ როგორ ექციათ იგი კონკრეტულ ქმედებებად. ამგვარი გაგება მიღებული იყო კითხვის გარეშე, რადგან არც ერთი ამ თაობიდან არ განიხილავდა სუნას სხვაგვარად, თუ არა ყურანში არსებული წესების განმარტებად.

ჰადისის „მათნის“ ან „ტიქსტის“ კრიტიკა ხდებოდა, როგორც ეს ციტირებული იყო ალ-ბუხარისთან, მუსლიმთან და სხვებთან და ეხებოდა ფატიმა ბინთ კაჟს, რომელსაც ქმარი სამუდამოდ გაშორდა და ღვთის შუამავალმა, სავარაუდოდ, არ დართო საცხოვრებლისა და საარსებო წყაროს მიღების ნება. ამ მაგალითში, ‘უმარ იბნ ალ-ხატტაბი ამბობდა:

„ჩვენ არ უგულვებელყოფთ ღვთის ნიგნსა და ჩვენი შუამავლის სუნას ქალის რაღაც ნათქვამის გამო, რომელსაც, როგორც ჩვენთვის ცნობილია, ახლა დაავინყდა (ის, რაც მას ადრე გაიგონა), და რომელსაც აქვს როგორც საცხოვრებელი ადგილი, ასევე მატერიალური მხარდაჭერა. როგორც თქვა ღმერთმა: „როცა თქვენ... გაეყრებით ცოლებს...არ გააძევოთ ისინი თავიანთი სახლებიდან; არც ისინი წავიდნენ, გარდა თუ არ ჩაუდენიათ მათ აშკარა მრუშობა...“ (ყურანი- 65:1).

სხვა მაგალითში, თანამოაზრეებისგან ‘ა’იშამ დაუშვა გამონაკლისი, ყურანის წინააღმდეგ ნარატივის შემონმებით და ამის საფუძველზე მათი შესწორებით. მან გააპროტესტა ჰადისი, რომლის თანახმად გარდაცვლილი ადამიანები იტანჯებიან, როდესაც თავიანთი ოჯახის

წევრები თავიანთ დანაკარგს მოთქმით დასტირიან (ყურანი-6:164).

ამ თაობის ხანაში შუამავლის ქმედებები ორ კატეგორიად იყოფოდა. პირველი შედგება ისეთი ქმედებებისგან, რომლებიც საჭირო იყო შუამავლისათვის, რომ განეხორციელებინა ყურანის ცხადი დირექტივები, როგორცაა: „ილოცეთ გამუდმებით და გაიღეთ ქველმოქმედება...“ (ყურანი-2:43). ქმედებების ეს კატეგორია ქმნის შუამავლის მისიის ნაწილს, გადასცეს ღვთიური გამოცხადება, რომელიც მას ზეგარდმოეწვინა. მეორე კატეგორია შედგება იმ ქმედებებისაგან, რომლებიც შუამავალმა პირადი ინიციატივით განახორციელა არსებული სიტუაციის საპასუხოდ. ეს კატეგორია შეიძლება შეიცავდეს შუამავლის მიერ წარმოდგენილ ინტერპრეტაციებს, რომლებიც ეფუძნება სიტუაციის მისეულ შეფასებას. ასევე ამ კატეგორიას მიეკუთვნება მისი სახასიათო ქმედებები, ან მის მიერ საკუთარი ბუნებრივი ტემპერამენტის გამოხატვა.

გადმომცემთა თაობის დაბადება

შუამავლის გარდაცვალების შემდეგ, ისლამურ დაპყრობებთან ერთად, არაბეთის ნახევარკუნძულის მიღმა მცხოვრებმა ხალხებმაც დაიწყეს ისლამის მიღება. დაიწყო ახალმა კულტურების ზეგავლენის, როგორც ნეგატიურის, ისე პოზიტიურის, გამოვლენა იმ მოსაზრებათა და მოთხოვნათა სახით, რომლებიც უცნობი იყო ყურანის ზეგარდმოვლენის მონმე თაობისთვის. როდესაც მუსლიმთა პირველი თაობის წარმომადგენლები თანდათანობით გარდაიცვალნენ, ხალხი ყურანის გარდა სხვა სა-

ხელმძღვანელოს საჭიროების წინაშე დადგა, რათა გადა-
ენწყვიტათ ახლად წამოჭრილი კითხვები და პრობლემები.
აქედან გამომდინარე, ხალხმა დაიწყო გადმოცემების და
ჩანაწერების შეგროვება, რათა მიჰყოლოდნენ ყველა-
ფერს იმ ფორმით, როგორც „რასული“ თავის სიცოც-
ხლეში აკეთებდა.

ერთ-ერთი პირველი სისტემური მცდელობა ჰადი-
სების ჩანერისა განხორციელდა ხალიფა ‘უმარ იბნ ‘აბდ
ალ-‘აზიზის (ჰიჯრით 101/ახ. წ. 740), ხოლო მის წინ მა-
მამისის, ‘აბდ ალ-‘აზიზ იბნ მარვანის (ჰ. 86 /ახ.წ. 705)
მიერ — მისი დროის სწავლულებთან ერთად. ისინი
ცდილობდნენ მიეღოთ სუნა, როგორც სხვადასხვა სა-
მართლებრივი აზროვნების სკოლის შემცვლელი სულ
უფრო მზარდი დისპუტების პირობებში. მათ სჯეროდათ,
რომ თუ შეაგროვებდნენ ყველა ჰადისს, რომლებიც ეხე-
ბოდა შუამავლის სიტყვებსა და ქმედებებს, როგორც
ყურანის მნიშვნელობათა განმარტების და მათი გამოყე-
ნების მითითების საშუალებას, ეს ხელს შეუშლიდა მუს-
ლიმების განსხვავებულ სექტებად, სკოლებად, ფრაქციე-
ბად და კლასებად დაყოფას. შედეგად, წარმოიქმნა „გად-
მომცემთა თაობა“, რომელიც მნიშვნელოვნად განსხვავ-
დებოდა წინმსწრები თაობებისგან. მოსალოდნელი უარ-
ყოფითი ზემოქმედების შიშის გამო, პირველი ხალიფა,
აბუ ბაქრი, ყოყმანობდა ჰადისების შეგროვებას და
‘უმარ იბნ ალ-ხატვანმა ჰადისების შეგროვების მერე
მალევე გაანადგურა ბევრი მათგანი.

სამართალმცოდნეების და იურისპრუდენციის თაობა

ფიკპის ანუ იურისპრუდენციის ცნება ხმარებაში დამკვიდრდა 40 წელს ჰიჯრით / ახ. წ. 660 წელს შუამავლის სიტყვებისა და ქმედებების შესახებ გადმოცემების გავრცელების საპასუხოდ. თუმცა, იმის ნაცვლად, რომ იგი თეოლოგებსა და იურისტებს შორის შეუთანხმებლობის მოგვარების პრეცედენტი გამხდარიყო, ეს გადაიქცა ახალ იარაღად სხვადასხვა რელიგიური თვალსაზრისის მომხრეების შორის ომში, სადაც თითოეული მათგანი იცავდა თავისი მიმდინარეობის, სკოლის ან კლასის სასარგებლოდ არსებულ ნარატივს. როდესაც დაიწყო ჩანერის პროცესი, ხალხმა დაიწყო ჰადისის ნარატივზე დაყრდნობა არა მხოლოდ ყურანის გაგების და გამოყენების თვალსაზრისით, როგორც ეს გააკეთა შუამავალმა, არამედ ყურანის პარალელურ ისლამური კანონმდებლობის წყაროდ.

მაშინ გავრცელდა მცდარი ცნება, რომ ყურანი არ შეიცავდა დაახლოებით 500 აიაზე მეტს, რომლებიც ეხებოდა სამართლებრივ წესებს, და სწორედ ამ აიებზე უნდა გაემახვილებინა სწავლულთა უმრავლესობას ყურადღება. ამ აიებს შორის, სწვლულები ამჟღავნებდნენ ისეთი აიაებით შემოზღუდვის ტენდენციას, რომლებსაც მკაფიო პოზიტიური ან ნეგატიური კონოტაცია აქვთ (გაკეთება, არ გაკეთება). მათში შედიოდა ღვთისმსახურების წესები, საოჯახო საქმეები, ყოველდღიური მორიგებები, კანონით დადგენილი სასჯელები და სასამართლო, სამართლებრივი ჩვენებები და ა.შ. ამ პროცესში სუნა გახდა ისლამური ცხოვრების თვითკმარი სახელმძღვანელო. ზოგიერთი იმდენად შორს წავიდა, რომ ყვე-

ლა ჰადისის კლასიფიკაცია მოახდინა სამართლებრივი მიწერილობების წყაროებად, მათ შორის ისეთებისაც კი, რომლებიც არ შეიცავდნენ არანაირ მიწერილობებს მკაფიო ფორმით.

ხალხისთვის ცხადი იყო ყველაფერი, რაც თქვა ან გააკეთა შუამავალმა, მანამ, სანამ ყურანი არ ითვლებოდა იმაზე მეტად, ვიდრე მტკიცებულებების ტექსტუალურ წყაროდ, რომელსაც ციტირებდნენ ღვთისმეტყველები, „უსულის“ სკოლის მკვლევრები, იურისტები და სხვები. ამ პერიოდის განმავლობაში სწავლულთა უმრავლესობას მიაჩნდა, რომ სუნას შეეძლო ყურანის გაბათილება იმ შემთხვევაშიც კი, თუ ის მიიღებდა ცალკეული ჩანაწერის ფორმას (*ხაბარ აჰად*). სწავლულებმა თავიანთი პოზიციის გასამართლებლად სხვა განაცხადებიც გაავრცელეს, რომლებითაც მიიჩნევდნენ, რომ ყურანი, როგორც წიგნი, არ იყო დაცული ნებისმიერი სახის გაყალბებისგან (ყურანი- 41:42). ზოგიერთი ამტკიცებდა, ყურანის აიები შეზღუდული მნიშვნელობის მატარებელია, მაშინ როდესაც სიტუაციები, რომლებიც ყურანმა უნდა მოაგვაროს, უსასრულოა. შესაბამისად, მათ დაასკვნეს, რომ საჭირო იყო მეტი მტკიცებულება, რათა შეესებულებოდა ის, რაც მათ არასწორად წამოედგინათ, როგორც საკანონმდებლო სიცარიელე. ამ პერიოდის დასასრულს, მუსლიმმა საზოგადოებამ აღმოაჩინა, რომ ნარატიული ჩანაწერების და ტრადიციების ზღვაში იხრჩობოდა.

იმიტატორი თაობები

როდესაც სამართლებრივი სკოლები საბოლოო ფორმით ჩამოყალიბდა, ტრადიციონალისტებმა (ალ-მუკალლიდუნ) დაიწყეს თავიანთი შესაბამისი იმამების მოძღვრებების მონური მორჩილებით მიყოლა, მათი ღირსებებისთვის ხოცობის შესხმით და ახალი რეკრუტების მოზიდვაზე მუშაობით თავიანთ აზროვნების სკოლებში. რეალურად, ისეთებიც იყვნენ, რომლებიც იმდენად შორს წავიდნენ, რომ განიხილავდნენ თავიანთი იმამების განცხადებებს, თითქოსდა ისინი წმინდა წერილი იყო, ბჭობდნენ, იყო თუ არა ისინი ურთიერთსაწინააღმდეგო, ენიჭებოდა თუ არა რომელიმეს უპირატესობა სხვებთან შედარებით, შესაძლებელი იყო თუ არა ერთ მტკიცებულებას გამოერიცხა მეორე და ა. შ. ბევრი მათგანი უფრო სუნას მიმართავდა, ვიდრე ყურანს, იმ მოსაზრებიდან გამომდინარე, რომ სუნა მოიცავდა ყურანს და მჭიდროდ უკავშირდებოდა მას. შემდეგ მათ დაიწყეს ჰადისების გამოყენება, როგორც მტკიცებულებათა ტექსტებისა თავიანთი იმამების მოძღვრებათა მხარდასაჭერად, რის შედეგადაც უფრო მეტი ყურადღებას აქცევდნენ თავიანთი იმამების იურიდიულ ნაშრომებს, ვიდრე სუნას. დროთა განმავლობაში, ამ იმამების იურიდიული ნაშრომები ისე ფართოდ გავრცელდა, რომ ვინმეს შეიძლებოდა ეფიქრა, თითქოსდა ისლამური სამართალი მხოლოდ მათი მოძღვრებებისგან შედგებოდა.

ზოგიერთი ჰადისი ეჭვგარეშედ გაყალბებული იყო პოლიტიკური ბრძოლების კონტექსტში და ლეგიტიმურობის მოპოვებისთვის ქიშპის შედეგად, იმ დავების ჩათვლით, რომლებიც წარმოიქმნა არაბებისა და არა-

რაბებს შორის, სტატუსის, აღიარებისა და ზეგავლენის მიღწევის გამო. აქედან გამომდინარე, მეტოქეებმა მხარი დაუჭირეს იმ გადმოცემებსა და ჩანაწერებს, რომელთაგან ზოგი შექმნილი იყო კონკრეტული ქალაქების, ტომების, ხალხების, იმამების ან მკვლევრებისთვის ხოტბის შესასხმელად, ხოლო შემდეგ ფართოდ გავრცელდა. გადმოცემის და მასთან დაკავშირებული მეთოდების სტატუსის ამაღლების მიზნით, ჰადისების ზოგიერთმა შემსწავლელმა ხაზი გაუსვა იმ ფაქტს, რომ ყურანი ასევე იყო გადმოცემული. ამგვარად, ისინი ცდილობდნენ ლეგიტიმაციის მოპოვებას იმასთან დაკავშირებით, რაც მოგვიანებით ცნობილი გახდა, როგორც „დეკლამაციები“ (*ალ-კირა'ათ*) და დეკლამაციების მეცნიერება (*'ილმ ალ-კირა'ათ*), რამდენადაც ეს დამოკიდებული იყო გადმოცემაზე. ხალიფა 'უსმან იბნ აფფანმა შეადგინა ყურანი, რომელიც შემდეგ ცნობილი გახდა როგორც მთავარი ასლი (*ალ-მუსჰაფ ალ-იმამ*), რომელმაც მუსლიმური თემის ერთსულოვანი აღიარება მოიპოვა. ხალიფა 'უსმანი და ისინი, ვინც მას ეხმარებოდნენ ყურანის შედგენაში, ახსენებენ ამ მთავარი ასლის ერთ სიტყვას, რომელიც წარმოითქმებოდა მრავალი განსხვავებული სახით. ღვთის წიგნის თანასწორი არაფერია, და წარმოუდგენელია, რომ განვიხილოთ იგი, როგორც შესადარებელი, პარალელური ან სხვა ნებისმიერ ერთეულთან შედარებას დაქვემდებარებული. ეს სხვა არაფერია, თუ არა უტყუარი, უეჭველი და უცვლელი ჭეშმარიტება.

თავი მესამე
სუნას ქრონოლოგია და მისი ისტორიული
კონტექსტი

**სუნას ქრონოლოგია და ებრაული და ბერძნული
კულტურის გავლენა**

მუჰამად (ს.ა.ს) შუამავალის მოვლინებამდე არაბეთის ნახევარკუნძულზე მცხოვრები არაბები არასდროს ყოფილან „ნაბრსა“ და „რასულის“ მათ რიგებში გამოჩენის მოწმენი. გასაკვირი არ არის, რომ შუამავლის სიკვდილით გამონეული შოკი ბიძგი გახდა სამი ჯგუფის ჩამოყალიბებისთვის. პირველი შედგებოდა პოლიტიკური მოღვაწეებისგან, რომლებმაც გამოხატეს შუამავლისადმი უშრეტი სიყვარული სახალიფოს შექმნით მისი მისიის შესაბამისად. მეორე ჯგუფი შედგებოდა მისტიკოსი და ასკეტი მუსლიმებისაგან, რომლებსაც სწამდათ, რომ მუჰამად (ს.ა.ს) შუამავლის საშუამავლო მისია უნდა გაგრძელებულიყო სულიერების და სინშინდის ფორმით. მესამე ჯგუფს წარმოადგენდნენ ისინი, ვინც მოგვიანებით ცნობილი გახდა, როგორც ‘ულამაჰ’ (ალ-‘ულამაჰ’, ანუ „ვინც იცის“, მეცნიერები), მათ შორის სქოლასტიკოსი თეოლოგები, სამართალმცოდნეები და ჰადისის სწავლულები. ამ ჯგუფის წევრებმა და მისტიკოსმა მუსლიმებმა ტერმინი სუნას მნიშვნელობა იმგვარად შეცვალეს, რომ ის უკვე არა მხოლოდ ადამიანთა ყოველდღიურ ცხოვრებაში ყურანის გამოყენებას და მორჩილებას ნიშნავდა, არამედ ეს გულისხმობდა ვირტუალურად თითქმის ყველაფერს, რაც თქვა ან გააკეთა შუამავალმა. როდესაც შუამავლის თანამოაზრეები გაიფანტნენ სხვადასხვა ქა-

ლაქში, ჰადისის გადმომცემებმა დაიწყეს მოგზაურობა ადგილიდან ადგილზე, რათა გაეგრძელებინათ ჰადისების შეგროვება და ჩანერა. ამ დროისათვის სუნა უკვე საჭირო იყო არა ყურანის გაგებისა და გამოყენებისათვის, არამედ თავად მისივე არსებობისთვის, იმ უბრალო მიზეზიდან გამომდინარე, რომ ის წარმომდგარი იყო შუამავლისგან. იმ დროისთვის ყურანზე დაფუძნებული კანონმდებლობის გვერდით შეიქმნა სუნაზე დაფუძნებული კანონმდებლობა.

როდესაც ღვთის შუამავალმა მიიღო მონოდება და ზეგარდმოველინა ყურანი, იგი შეეცადა, ყურანის სახელმძღვანელო მისიის შესაბამისად, იუდეველებისა და ქრისტიანების ყურადღების მიპყრობას იმ საერთო საფუძვლებზე, რომელსაც ისინი იზიარებდნენ ისლამთან. მან ხაზგასმით აღნიშნა ის ფაქტი, რომ იგი მოვლინებული იყო წინარე გამოცხადებების ნაწილობრივ შესწორებისა და ნაწილობრივ დადასტურებისთვის, ხოლო მის მიერ მონოდებული გამოცხადება იყო იმ გზავნილის გაგრძელება, რომელიც გაავრცელა წმინდა აბრაამმა, შუამავალთა მამამ. თუმცა, მისი აღიარების მოპოვების მცდელობები დიდწილად ამაო გამოდგა. არაბების საკუთარი წმინდა წერილების ნაკლებობამ და ისლამის მოვლინებამდე არსებულ კულტურას შორის ურთიერთქმედებამ, საფუძველი ჩაუყარა ისლამისათვის უცხო იდეების მიღებასა და კონცეპტუალიზაციას. ერთი ასეთი იდეა იყო დეტერმინიზმი (ალ-ჯაბრიჯა), რწმენა იმისა, რომ ადამიანებს არ გააჩნიათ ნების თავისუფლება და ყველაფერი, რასაც ვაკეთებთ, ბედისწერისგან წინასწარ განსაზღვრულია. შემდეგ წარმოიქმნა მთელი რიგი ფი-

ლოსოფიური და თეოლოგიური თავსატეხებისა: დეტერმინიზმიდან (ალ-ჯაბრიჯა) წინასწარ განსაზღვრულობამდე (ალ-კადარიჯა) და ღვთიურ მმართველობამდე (ალ-ჰაქიმიჯა ალ-ილჰჰიჯა).

სწორედ ამ პერიოდის მანძილზე, განსაკუთრებით მთარგმნელობითი საქმიანობის ინიცირების შემდეგ აბასიანთა სახალიფოში ახ.წ. მერვე საუკუნის ბოლოს და მეცხრე საუკუნის შუა წლებში, დაიწყო მუშაობა უფრო მკაფიო განსხვავებებისა და დეფინიციების ჩამოსაყალიბებლად ისლამურ მეცნიერებებში. თუმცა, ამ კონტექსტში მუსლიმი სწავლულები განიცდიდნენ არისტოტელესეული ლოგიკის გავლენას, რომელიც თავის მხრივ, დაკავებულია ამა თუ იმ საგნის არსის განსაზღვრით. არისტოტელეს მიდგომის ჩასმამ ამ კონცეპტის დეფინიციებაში, რეალურად ქაოსი დათესა ისლამურ აზროვნებაში. ამან ბუნდოვანება შეიტანა ისლამური კვლევების ყველა სფეროში არსებული ტერმინებისა და ცნებების დეფინიციებში, ჰადისის მეცნიერებების ჩათვლით. შესაბამისად, მრავალი ცნება, მათ შორის სუნა, განისაზღვრა ისეთი სახით, რომელიც არ ემთხვევა მათ ყურანისეულ გაგებას.

ჰადისების რომლებიც ეხება ნარატიული გადმოცემების ჩანერას, გადახედვა

თაობა, რომელიც შუამავლის თანამედროვე იყო, ცნობილია, როგორც „მიმღები თაობა“. მისი მომდევნო თაობა იყო „გადმომცემთა თაობა“, შემდეგი თაობა კი - „სამართალმცოდნეთა თაობა“. ანალოგიურად, ისლამის მეცნიერებებმა გაიარა სამი ფაზა: „ზეპირსიტყვიერების კულტურის“ „შეგროვებისა და ჩანერის ფაზა“, და „დახარისხებისა და კატეგორიზაციის“ ფაზა. შუამავლის თანა-

მოაზრებმა (ასჰაბები-საჰაბეები) იცოდნენ, რომ აუცილებელი იყო ყურანის მინერილობების დაცვა და შუამავლის წინამძღოლობის ყურანთან სწორი მიმართებით აღქმა. ისინი ცდილობდნენ განემარტათ, თუ როგორ იყენებდა და წარმოთქვამდა შუამავალი ყურანს, როგორ ასწავლიდა მას სხვებს და იყენებდა მათი პიროვნული სრულყოფისათვის. ამავდროულად, ისინი ცდილობდნენ, რომ ხალხი არ წაეყვანათ ღვთური წიგნის საპირისპიროდ.

ღმერთს არცერთი ადამიანისთვის არ დაუკისრებია ყურანის დაცვის ამოცანა, თვით მისი შუამავალისთვისაც კი. პირიქით, მან თავის თავზე აიღო ეს ვალდებულება. ყურანი საკუთარ თავს ინახავს თავისი მონესრიგებულობით, შეუდარებლობით და მჭერმეტყველებით, რასაც „შიგნიდან დაცვა“ ეწოდება. შუამავალმა ხაზი გაუსვა ყურანის ჩანერის მნიშვნელოვნებას, იმგვარდავე ხაზი გაუსვა, რომ სუნას ჩანერა აუცილებელი არ იყო. ჰადისის ნარატივები წარმოიქმნა ახლად წარმოშობილ კითხვებზე პასუხების გასაცემად. მართლმორწმუნე ხალიფების ეპოქის დასრულების შემდეგ, რელიგიურ-ინტელექტუალური და პოლიტიკურ ხელმძღვანელობა ერთმანეთისგან განცალკევდა. ხელისუფლების სადავეები ეპყრათ უმაიანთა კლანის ლიდერებს. მათი უამრავი ნარატივის მარაგებიდან გამომდინარე, რომლებიც უკავშირდებოდა ისლამური იურისპრუდენციის სამართლიან გაგებას, საზოგადოებისთვის არსებობდა მონოდება, რომ გადაცემულიყო შუამავლის ცხოვრების ეპიზოდებიდან უფრო და უფრო მეტი ნარატივი და შემუშავებულიყო იურიდიული ნორმები ახლად ჩამოყალიბებული სოციალური პირობების საპასუხოდ. შედეგად, ჰადისის ნა-

რატივეები სულ უფრო მეტად გადაიხლართა იურიდიულ და თეოლოგიურ საკითხებთან.

კითხვა, რომელიც ახლა ჩნდება, შემდეგია: შეიძლება თუ არა ტერმინ სუნას გამოყენება იმის აღსანიშნად, რაც იყო შუამავალთან დაკავშირებული სხვადასხვა გამონათქვამებისა თუ ქმედების ჩანაწერის პროცესის შედეგი? ამ კითხვაზე პასუხის გაცემისას, პირველ რიგში, საჭიროა იმის გახსენება, რომ სუნას შეგროვების პროცესი უზარმაზარი კოლექტიური ძალისხმევის შედეგია. თუმცა, საბოლოო ჯამში, იგი ადამიანური ძალისხმევის შეზღუდულობას, გაურკვევლობასა და სპეკულაციას ექვემდებარება. გასათვალისწინებელი ფაქტია, რომ ჩანაწერის პროცესი დაიწყო მხოლოდ ჰიჯრით მეორე საუკუნის მეორე ნახევრის დასაწყისში და არ დამთავრებულა ჰიჯრით მესამე საუკუნემდე. პირველ რიგში, ისლამური სამართლებრივი ნორმების რაოდენობა მრავალგზის გაიზარდა, და ეს მემკვიდრეობა, რომელიც ამიერიდან ერთი თაობიდან მეორეს გადაეცემოდა, ყველა მუსლიმის რელიგიური სწავლებისა და აღზრდის ყველაზე მნიშვნელოვანი კომპონენტი გახდა. ამას გარდა, შუამავლისა და მისი კომპანიონების ცხოვრების დროს სუნა შედგენილი იყო ალლაჰის შუამავლის კონკრეტული პრაქტიკული ნამოღვანარის მიხედვით, რაც ეფუძნებოდა მისთვის ზეგარმოვლენილ ღვთიურ გზავნილს. შემდგომში სუნას კონცეპტი შეივსო და მოიცავდა ყველაფერს, რაც გადმოცემით ნათქვამი, ნამოქმედარი ჰქონდა შუამავალს და იმასაც კი, რაც მის მიერ მოწონებული იყო და მათგან არაფერი ხდებოდა ცარიელ ადგილზე. ეს არის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი განსხვავების ასპექტი, რომელიც უნდა გაკეთდეს ყურანის ტექსტს, რომელიც უმე-

ტესნილად შეიცავს უნივერსალურ პრინციპებს და „საშუამავლო ტექსტს“, რომელიც უმეტესნილად გამოყენებულია კონკრეტული, ცვალებადი გარემოებების შესაბამისად, შორის.

ყურანი შუამავალს არაერთხელ მოუწოდებდა, ღიად განეცხადებინა, რომ ის იგი მხოლოდ ადამიანია. შესაბამისად, მან იზრუნა, რომ ხაზი გაესვა ამ ფაქტისთვის. აქედან გამომდინარე, შუამავლის ადამიანურობა ახდენს მისი ბევრი სიტყვისა და მოქმედების დისკვალიფიკაციას, რომლებიც განიხილება, როგორც სავალდებულო კანონმდებლობის საფუძველი. შუამავალმა ეს თვალსაზრისი აშკარად ნათელი გახადა ცნობილი ინციდენტით, რომელშიც მან გამოხატა მოსაზრება, რომ პალმის ხეების დამტვერვა არ იყო სასარგებლო პრაქტიკა, რის შემდეგაც მან გადასინჯა საკუთარი ნათქვამი, გამომდინარე ამგვარი საკითხების შესახებ ცოდნის უკმარისობიდან და განმარტა: „*მე მხოლოდ ადამიანი ვარ*“. ჩვენ აქ ვხედავთ, თუ როგორ მკაფიოდ განასხვავებს თავად შუამავალი თავის, როგორც შუამავლის და როგორც ჩეულებრივი ადამიანის შესაძლებლობებს, პირად აზრსა და რელიგიურ სწავლებას, ადამიანთა მცდელობებს ჩანვდნენ ქეშმარიტებას და ღვთაებრივ გამოცხადებას, ამქვენიურ საკითხებს და სულიერ საკითხებს, და რას ამბობს ის, როგორც ადამიანი და რას ამბობს იგი, როგორც ღვთის წარმომადგენელი. ასეთ შემთხვევაში არსებობს როგორც ღვთიური გზავნილი, რომელიც სავალდებულოა, როგორც რელიგიური მოვალეობა, და მიწიერი საკითხები, რომლებშიც ყველაზე კარგად შესაბამისი სფეროს ექსპერტები ერკვევიან.

თავი მეექვსე სუნას გადმოცემის ავტორიტეტულობა

უნდა მიეცეს თუ არა შუამავლის მიერ მოქმედებების ან განცხადების თაობაზე ცნობას თუ შეტყობინებას იგივე სამართლებრივი სტატუსი, როგორც საკუთრივ ქმედებას ან განცხადებას? შეიძლება ასეთი შეტყობინება ან კომუნიკაცია კავშირში იყოს ღვთისგან წარმომავალ სამართლებრივი მმართველობის საფუძველთან? როდესაც ჩვენ ვადასტურებთ შუამავლის სუნას ავტორიტეტულობას და მუსლიმების ვალდებულებას მიიღონ ის, ჩვენ მკაფიოდ ვაცნობიერებთ — იმისთვის, რომ მართლაც იყოს ავტორიტეტული შეტყობინება ან ცნობა შუამავლის ნათქვამის თუ ნამოქმედარის შესახებ, ის ისე უნდა იყოს წარმოდგენილი, რომ მცირე ეჭვის არ გაჩნდეს იმის თაობაზე, თუ მართლაც რა ითქვა ან რა გაკეთდა მის მიერ. მაგრამ როგორ შეიძლება, რომ შუამავლის მიმართ მორჩილება უტოლდებოდეს ღვთისადმი მორჩილებას? მიუხედავად იმისა, რომ ის მმართველი და მეთაური იყო მისთვის მინიჭებული უფლებით, ნამდვილი მმართველი და მბრძანებელი ღმერთია.

მუსლიმი მკვლევრები თანხმდებიან, რომ ჰადისის გამოყენების ვალიდურობა, რომელიც უკავშირდება შუამავლის ავტორიტეტს, რელიგიური დოქტრინის ან სამართლებრივი წესების მხარდასაჭერად, დამოკიდებულია უნარზე დამაჯერებლად იმის გადმოცემისა, რომ განსახილველი ჩანანერი რეალურად მომდინარეობს ღმერთის შუამავლისგან, და ასევე უნარზე იმის ჩვენები-

სა, რომ განსახილველი ჩანანერი ექვგარეშედ გადმოცემულია შუამავლის მიერ. შუამავალთან დაკავშირებული ნარატივების ავთენტურობის საკითხი მნიშვნელოვანი უთანხმოების საგანი გახდა. ზოგიერთი მკვლევრის აზრით, ვერცერთი მეთოდი ვერ იძლევა იმის გარანტიას, რომ შუამავლის სიტყვების ან ქმედებების შესახებ გადმოცემული ნარატივი უტყუარი და სანდოა. შესაბამისად, ეს მეთოდები ვერ ადასტურებენ შუამავლის ნათქვამსა და ქმედებების უტყუარობას. თუმცა, ამ უთანხმოებები არ წარმოქმნილა საკუთრივ სუნას ავტორიტეტულობასთან დაკავშირებით.

რაც შეეხება ექვსი მკვლევრისა და მათი სკოლების მიდგომასა სუნასადმი, ჰანაფიტური მაზჰაბის (საღვთისმეტყველო-სამართლებრივი სკოლის) თვალთახედვიდან, ჰადისს, რომელმაც ვერ მოიპოვა ფართო გავრცელება (და ამიტომ არ იყო კლასიფიცირებული, როგორც „მაშჰურ ან მუსთაფიდ“), აქვს მხოლოდ დროებითი, ნაკლები ფასეულობა. როგორც ასეთი, ის არ აკონკრეტებს, თუ რა არის განცხადებული ზოგადად ყურანში, და არც იმის კვალიფიცირებას ახდენს, რასაც ამტკიცებს ყურანი აბსოლუტური თვალსაზრისით. იმამ მწლიქი ეთანხმებოდა აბუ ჰანიფას, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც საექვო ჰადისი მყარდებოდა სხვა რალაც დანამატი. მალიქი ეთანხმებოდა ჰადისებს გადმოცემითა წყვეტილ ჯაჟვს იმ შემთხვევაში, თუ ჰადისს მოისმენდა ისეთი პირისგან, ვისაც ენდობოდა და ვინც მიაჩნდა საიმედო წყაროდ, რომდენადაც ეს უკანასკნელი პასუხობდა მისი სიით დადგენილ სანდოობის მკაცრ კრიტერიუმებს. იმამ აშ-შაფი'იმ თავისი წიგნის მთელი ნაწილი

(არ-რისპლა) მიუძღვნა „ბაჰანის“ ანუ ყურანის განმარტების პროცესის ხუთ დონეს. იმამ აშ-შაფ'ი ითვალისწინებდა მკაცრ პირობებს, რომლებიც უნდა შესრულებულიყო იმისათვის, რომ ცალკეული ჰადისი მისაღებად ჩათვლილიყო. იმამი შაფ'ის დროს განსჯის მომხრეებსა და ჰადისის მომხრეებს შორის დებატებმა დიდი დაბნეულობა გამოიწვია იმის თაობაზე, თუ როგორ უნდა ყოფილიყო სუნას კონცეპტი გაგებულ და გამოყენებულ. ამან სათავე დაუდო ცვლილებას, რომლითაც შეწყდა სუნას გაგება მისი თავდაპირველი მნიშვნელობით. იმამი აჰმად იბნ ჰანბალი სუნას მიიჩნევდა ისლამური მოძღვრების პირველადი წყაროს, ანუ ყურანის, მეორე ნახევრად. იმამმა აჰმადმა თავის „მუსნადში“ ჩართო ნარატივები, რომლებიც გადმოცემულია მხოლოდ იმ პირების მიერ, რომლებსაც ის თვლიდა სანდოდ, პატიოსნად, ღვთისმოშიშად და სამართლიანად.

ზაიდიტური სკოლის მიხედვით, იმამ ზაიდ იბნ 'ალის შემდეგ, ცალკე მდგომი ჰადისების უეჭველობა მხოლოდ დროებითი იყო. შესაბამისად, მათი გამოყენება შეიძლებოდა მხოლოდ პრაქტიკული მიზნების მისაღწევად, მაგრამ არა დოქტრინისთვის მისასადაგებლად. ზოგადად, თორმეტი იმამის ამლიარებელი შიიტები (იმამიტები) დიდწილად ეთანხმებიან შაფიტური სკოლის მიდგომას იურისპრუდენციის პრინციპებისადმი. იმამიტი შიიტები ცალკე მდგომი გადმოცემების მიღების თვალსაზრისით ორ ნაწილად იყოფიან. ადრეული იმამიტი სწავლულები უარყოფდნენ ამ გადმოცემებს, თუ ისინი გამყარებული არ იყო ისეთი უტყუარი მტკიცებულებებით, რომლებითაც დასტურდებოდა მათი წარმომავლობა

ღმერთის შუამავლისგან ან უცოდველი იმამისგან. ამასთანავე, იმამიტი სწავლულების უმრავლესობამ სცნო ცალკე მდგომი გადმოცემები, თუმცა ზოგიერთის მიერ იმ დათქმით, რომ თითოეული ნარატივი უნდა გადმოეცა ორ ან მეტ გადმომცემს. იმამიტების მიერ ცალკე მდგომი გადმოცემების მიღება ასევე მოითხოვს, რომ გადმომცემი უნდა იყოს თორმეტი იმამის ამლიარებელი შიიტი, და პირი, რომლის ავტორიტეტსაც ეყრდნობა გადმომცემა, ასევე უნდა იყოს იმამიტი შიიტი.

სუნას ავტორიტეტულობა და შუამავლის თანამედროვე თაობისა და გადმომცემთა თაობის გადმოცემები

ჰადისების შესწავლა შედგება ორი განშტოებისაგან - გადმომცემაზე დაფუძნებული ჰადისის მეცნიერება (*‘ილმ ალ-ჰადის რივჰაათან*) და გაგებაზე დაფუძნებული ჰადისის მეცნიერება (*‘ილმ ალ-ჰადის დირჰაათან*) - რომელთა მიხედვითაც შეიძლება მოხდეს მთლიანად ჰადის-ცოდნეობის კლასიფიცირება. „*ილმის*“ კონცეპტი ეფუძნება ოთხ პრინციპს: 1) მეთოდის მკაცრად დაცვა; 2) ობიექტურობა, ან აკადემიური უმნიკვლობა; 3) დისციპლინის პრინციპების და წინაპირობების შესაძლებლობები მოერგოს მიმდინარე ცვლილებებს; და 4) თვითგანახლების შესაძლებლობები. ფილოსოფოსებმა სიტყვა „*ილმ*“ გამოიყენეს გონებაში რაიმე ხატის ფორმირების აღსანიშნად; როგორც ასეთი, ეს არის აღქმის დონე, სხვა დონეების არსებობა დაღმავალი მიმდევრობით - ვარაუდი (*ზანნ*), ეჭვი (*შაჟე*) და ილუზია (*ვაჰმ*). *‘ილმის* ანტონიმი არის უმეცრება (*ჯჰაჰლ*).

არსებობს მკაფიო განსხვავება როგორც მეთოდის, ისე ტერმინოლოგიის დონეზე, ადრეული ხანის ჰადისის მკვლევრებს, - რომლებიც წინ უსწრებდნენ ან ალ-ხატიბ ალ-ბალდანი თანამედროვენი იყვნენ - და მომდევნო ხანის ჰადისის მკვლევრებს შორის, რომლებიც მოღვაწეობდნენ ალ-ხატიბ ალ-ბალდანისა (463 ჰიჯრით / 1071 ახ.წ.) და ალ-ჰაფიზ იბნ ჰაჯარს (852 ჰიჯრით / 1449 ახ.წ.) შორის პერიოდში. თითოეული ეს ჯგუფი ჩართული იყო ჰადისების მეცნიერებებში, და მის განვითარებაში შეჰქონდა საკუთარი განმასხვავებელი მეთოდები, კონცეპტები და აკადემიური პროტოკოლები. პირველი ამ ჯგუფთაგან პრაქტიკული გამოყენებისკენ იხრებოდა. ამ ჯგუფში შედიოდნენ ჰადისების მთავარი კრიტიკოსები. მისი წარმომადგენელი სწავლულები იღებდნენ და ავრცელებდნენ ჰადისებს მხოლოდ ზეპირი ფორმით. მეორე ჯგუფმა აირჩია თეორიული მიდგომა. ამ ჯგუფის ნამოღვაწარი ნიშანდებული იყო წერილობით მასალებზე დაყრდნობით ჰადისების გადმოცემისთვის და არაპირდაპირი, ინდივიდუალური თხრობით. ამ გვიანდელ პერიოდში ასევე მოხდა ლოგიკური პრინციპების განვითარება, რომლებიც ბერძნული ფილოსოფიისგან მიმდინარეობდა.

ცვლილებებმა, რომლებიც განხორციელდა ჰადისების კვლევის სფეროში, გამოიწვია აშკარა დაბნეულობა იმ მეთოდებთან დაკავშირებით, რომლებსაც მისი მკვლევრები იყენებდნენ. ასეთი დაბნეულობა თანდათანობით გაღრმავდა და შეეხო თითქმის ყველა პრინციპსა და საფუძველს, რომელზეც, გვიანდელი ხანის სწავლულები აფუძნებდნენ თავიანთ მოსაზრებებს. ამან გამოიწ-

ვია კითხვების გაჩენა წესების ობიექტურობისა და სანდოობის, კრიტერიუმების, პირობებისა და დეფინიციების შესახებ, რომლებიც დაადგინეს გვიანდელი ხანის ჰადისის მკვლევრებმა. ისინი, ვინც მოახდინეს ამ პრინციპების ფორმულირება, უნდა ჩართულიყვნენ ინტერპრეტაციული სამუშაოს სანაქებო საქმეში, მათი მცდელობისა მნიშვნელობა მიენიჭებინათ მრავალრიცხოვანი განცხადებებისთვის, რომლებიც მათ მემკვიდრეობით მიიღეს თავიანთი წინაპრებისგან გადმომცემთა და გადმოცემათა შესახებ. მათ არ გააჩნდათ საკმარისი ინფორმაცია და ცოდნა იმ სპეციფიკური გარემოებების შესახებ, რომლებშიც მოხდა ამგვარი განცხადებების ფორმულირება; აქედან გამომდინარე, ისინი ვერ შეთანხმდნენ, თუ როგორ უნდა მომხდარიყო მათი და მათგან გამომდინარე წესებისა და პრინციპების ინტერპრეტაცია.

„უსულის“ სკოლის მეთოდის გავლენა გვიანდელი ხანის ჰადისების მკვლევრებზე

იმამი აშ-შაფი'ნი იყო პირველი მკვლევარი, რომელიც შეეხო ისლამური იურისპრუდენციის საფუძვლების საკითხს თავის წიგნში „არ-რისალა“ — ეს ნაშრომი ადასტურებს მის მაღალ ოსტატობას სუნას და მასთან დაკავშირებული დისციპლინების სფეროში. მიუხედავად იმისა, რომ იმამ ალ-შაფი'ნი ძლიერ კრიტიკულად იყო განწყობილი სქოლასტიკური თეოლოგიისა და თეოლოგების მიმართ, მეთოდი, რომელიც გაითავისეს მისმა მიმდევრებმა და დაწერეს იურისპრუდენციის საფუძვლების შესახებ, სქოლასტიკური თეოლოგიის დიდ ზეგავლენას განიცდიდა. ეს იმიტომ ხდებოდა, რომ არისტო-

ტელესეულმა ლოგიკამ და ფილოსოფიამ თვალსაჩინო გავლენა მოახდინა იურისპრუდენციის სფეროზე (ფიკ-ჰი), მის პრინციპებზე (უხუელ ალ-ფიყჰ) და მთლიანად ისლამურ მეცნიერებებზე - მათ შორის, რა თქმა უნდა, ჰადისის მეცნიერებებზეც. გავლენა მოიცავდა სუსტი ჰადისისადმი მიდგომას მისი მიღებით ან უარყოფით გამომდინარე კონტექსტუალური მტკიცებულებიდან. ამას გარდა, „უხუელის“ სკოლის სწავლულებმა დაინყეს დათანხმება იმ დამატებებზე, რომლებიც შეიძლება განიხილებოდეს, როგორც არარეგულარული (შაზჰა), რადგან მათი გადმომცემები სანდოებად იყვნენ კლასიფიცირებული

თუმცა, სანდო გადმომცემის ნებისმიერი დამატება როდი შეიძლება ჩაითვალოს ვალიდურად. ამ საკითხის კომენტირებისას, ალ-ჰაფიზ იბნ ჰაჯარი აღნიშნავს: ჰადისის მკვლევრები ამტკიცებენ, იმისთვის, რომ იყოს ავთენტური, არ შეიძლება ჰადისი ჩაითვალოს არარეგულარულად. „უხუელის“ სკოლის მეცნიერები კი ცნობენ დამატებებს, რომლებიც ჰადისის მკვლევრების მიერ შეიძლება განიხილებოდეს, როგორც არარეგულარული. მიდგომაში ამ განსხვავების ახსნისას, ალ-ჰაფიზ იბნ ჰაჯარი გამოთქვამს თვალსაზრისს, რომ ჰადისთა სუსტი მხარეების განხილვისას, იბნ ას-სალჰი უფრო მეტად ეყრდნობოდა ჰადისის მკვლევრებიდან მომდინარე კონცეფციებს და ნაკლებად გამოხატავდა საკუთარ თვალსაზრისს, ხოლო არარეგულარული ჰადისების შესახებ დისკუსიისას, ის, შეიძლება, უფრო მეტ წონას ანიჭებდა იურისტებისა და „უხუელის“ სკოლის სწავლულების შეხედულებებს.

გადმომცემის შეფასება: ობიექტურობა და სუბიექტურობა

დისციპლინა, სახელად „*ილმ არ-რიჯჰალ*“ (სიტყვა-სიტყვით, „ადამიანების შემსწავლელი მეცნიერება“), ეხება ჰადისის გადმომცემებთან დაკავშირებულ გარემოებებსა და მათ დამახასიათებელ ნიშან-თვისებებს, იმის გადასაწყვეტად, მისაღებია თუ უარსაყოფი მათი ჩანაწერები. ბევრი ფაქტორისგან გამომდინარე, რომლებიც ზემოქმედებენ ნარატივის მიღებაზე ან უარყოფაზე, ამ მეცნიერებაში განშტოებების სახით არსებობს მრავალი ქვედისციპლინა. ეს ქვედისციპლინები მოიცავს ისეთ საკითხებს, როგორებიცაა დაბადებათა და გარდაცვალებათა ისტორია; სახელები, მეტსახელები და ნოდებები; გენეალოგიები; ქვეყნები და მოგზაურობათა ჩანაწერები; შეიხები და მათი მოსწავლეები; გადმომცემის შეფასება; გადმომცემთა დიფერენცირების გზების დადგენა, მაგალითად, როდესაც სახელები ერთნაირია, მაგრამ განსხვავებულ ადამიანებს ეხება, სახელები ხმოვანთა გარეშეა ჩანერილი და, შესაბამისად, შეიძლება არასწორად იყოს წაკითხული ან მათი არევა მოხდეს და ა.შ.; სუსტი და საიმედო გადმომცემების შედარებითი იდენტიფიკაცია და სხვა. ძირითადი აქცენტი იყო გაკეთებული იმაზე, უნდა მიღებული ყოფილიყო თუ უარყოფილი ამა თუ იმ გადმომცემის ნარატივი.

ადამიანთა შემსწავლელი მეცნიერება (*ილმ არ-რიჯჰალ*) ეხება გადმომცემებს (კაცებსა და ქალებს), კერძოდ, მათ ხასიათს; დროს, რომელშიც ისინი ცხოვრობდნენ; მათ მოგზაურობებსა და მათი ცხოვრების ხანგრძლივობას. ადრეული ხანის სწავლულები, ვინც იკ-

ვლევდა გადმომცემთა მახასიათებლებს, განხილვის გარეშე ტოვებდნენ მათ, ვისაც ისინი უწოდებდნენ შუამავლის თანამოაზრეებს. ჰადისის მკვლევრები შუამავლის თანამოაზრეს (საჰაბა) შემდეგნაირად განსაზღვრავდნენ: „ნებისმიერი, ვინც შეხვდა შუამავალს, ირწმუნა მისი და გარდაიცვალა, როგორც მუსლიმი“. თუმცა, „უსჟღის“ სკოლის მკვლევრები სხვადასხვაგვარად განმარტავდნენ, თუ რას ნიშნავდა ტერმინი ‘თანამოაზრე’. მაგალითად, ზოგიერთი მას განსაზღვრავდა, როგორც ნებისმიერს, ვინც იხილა შუამავალი, მის გვერდით ყოფნის გარეშე მნიშვნელოვანი დროის მანძილზე და მისი უფლებამოსილების შესახებ გადმომცემის შექმნის გარეშე. უფრო მეტიც - მიუხედავად თანამოაზრის განსაზღვრის განსხვავებული მეთოდებისა, ყველა თანამოაზრემ ერთნაირად როდი იცოდა ის, რაც თქვა ან გააკეთა შუამავალმა.

‘ილმ არ-რიჯალში გამოყენებული ტერმინოლოგია

გადმომცემთა მახასიათებლების შეფასების სისტემური მეთოდი არ არსებობდა. ჰადისების ადრეული ხანის კრიტიკოსები ხშირად სხვადასხვაგვარად აფასებდნენ კონკრეტულ გადმომცემს. პრობლემები მაშინ ჩნდება, როდესაც ჰადისის კრიტიკოსი წარმოადგენს გადმომცემის შესახებ თავის პირად შეფასებას; თუმცა ის, რასაც ამბობს გადმომცემის შესახებ, განსხვავდება სხვადასხვა სიტუაციებისა თუ დროის მიხედვით. რეალურად, შეიძლება სიტუაციების მოძიებაც კი, რომლებშიც კრიტიკოსი გამოხატავს ორ სხვადასხვა აზრს ერთსა და იმავე ჰადისთან მიმართებით. კიდევ ერთი საკითხი ის არის, რომ გადმომცემი შეიძლება მიჩნეული

იყოს არასანდო ნიშან-თვისებების მატარებლად, თუ იგი დახასიათებულია ისეთი პირის მიერ, რომლის შეფასებაც არ იქნებოდა სანდო გამომდინარე მისი საერთო რეპუტაციიდან, ღირსებიდან და ცოდნიდან. ამასთანავე, ერთი კრიტიკოსის მიერ გადმომცემთა შესწავლის მეთოდი განსხვავდებოდა სხვა კრიტიკოსისაგან. ამ სირთულის საჩვენებლად, ერთხელ აქუბ იბნ შაბაჰმა ჰკითხა აჰჰად იბნ მა'ინს: „იცით რომელიმე მემკვიდრე, რომელმაც ისევე მოიძია და აირჩია გადმომცემები, როგორც ეს გააკეთა იბნ სინინმა?“ „არა“, უპასუხა მან თავის გაქნევით.

ხარვეზები გადმომცემთა შეფასების მეთოდოლოგიაში

არსებობს არაერთი ხარვეზი გადმომცემთა შეფასების მეთოდოლოგიაში. პირველი არის გაყალბება (ათ-თადლნს) და გამყალბებლები (ალ-მუდალლისუნ). ეს ხდება „დალლასას“ მეშვეობით, რაც გულისხმობს სიცრუის გავრცელებაში მონაწილეობას ნაკლისა და ბრალეულობის დაფარვის საშუალებით. ჰადისების შესწავლაში ეს ზმნა აღნიშნავს მთხრობელის მიერ ნაკლის ან ბრალეულობის დაფარვას მსმენელის არასწორი გზით წაყვანის მიზნით. მიუხედავად იმისა, რომ ჰადისების გაყალბების პრაქტიკა ზოგადად საგანგაშოდ ფართოდ იყო გავრცელებული მთხრობელთა შორის, გადმომცემთა შეფასებების შესახებ დაწერილი ნიგნები არ შეიცავს ასზე მეტ ასეთ ჰადისების გამყალბებლის აღწერილობას. რთული იყო გაყალბებული ჰადისების აღმოჩენა იმ ინ-

ღივიდებს შორისაც კი, რომლებიც ერთმანეთის თანამედროვეები იყვნენ.

მეორე არის ტყუილი, რასაც მივყავართ არასანდო, ყალბი ჰადისების რაოდენობის ზრდისკენ. მესამე არის ბუნდოვანება გადმომცემის ვინაობასთან დაკავშირებით. თუ ჩვენ ამ ფენომენს დავუბრუნდებით უკან დროში, დავინახავთ, რომ ჰადისის მკვლევრები იმ შემთხვევაში თვლიან ჰადისს სუსტად, თუ მისი გადმომცემების ჯაჭვი შეიცავს მთხრობელს, რომლის ვინაობაც ბუნდოვანია. თუმცა, კრიტერიუმები, რომელთა საფუძველზეც წყდებოდა, იყო თუ არა გადმომცემის ვინაობა დადგენილი, განსხვავდებოდა დროისა და ადგილის მიხედვით. მეოთხე არის პროვინციალიზმი, რაც წარმოადგენს ერთგვარ ცრურწმენას ან ფანატიზმს. ნდობა ზოგიერთი გადმომცემისადმი მცირე იყო. მეხუთე არის სენტიმენტალურობა, რასაც არაფერი აქვს საერთო ცოდნასთან. მეექვსე იმიტაციაა, როდესაც ზოგიერთი ჰადისის კრიტიკოსი, რომლებმაც არ იცნობდნენ გადმომცემთა მოღვაწეობის გარემოებებს და მათ დამახასიათებელ თვისებებს, უბრალოდ იმეორებდნენ სხვის აზრებს და ასე ახდენდნენ გადმომცემლების შეფასებას. მეშვიდე არის იურიდიული და სქოლასტიკური სექტარიანიზმი, სადაც მოსაზრებებს შორის განსხვავება მოქმედებდა სწავლულთა მიერ კონკრეტული ჰადისების გადმომცემთა შეფასებაზე. მერვე მოიცავს თალლითურ მტკიცებებს ჰადისის გადმომცემთა მხარდასაჭერად ან მათ წინააღმდეგ, გამომდინარე პირადი დამოკიდებულებიდან.

გადმომცემთა მეხსიერება

ჰადისის მკვლევარები მეხსიერებას (დაბტ) ყოფენ ორ ტიპად. პირველი არის „დაბტ ას-სადრ“, სიტყვა-სიტყვით „გულმკერდის შენახვა“, რომელიც გულისხმობს დამახსოვრებას - დაცვას - იმისა, რაც ინახება გონებაში ან გულში, და მეორე არის „დაბტ ალ-ქითაბ“, რაც სიტყვა-სიტყვით ნიშნავს „ნიგნში შენახვას“, რაც გულისხმობს მონათხრობების დამახსოვრებასა და შენახვას, რომლებიც წერილობითი ფორმით არსებობს. რაც შეეხება ზეპირ გადმომცემებს, ჰადისის შემგროვებლები აცნობიერებდნენ, რომ მათი მასალა ზოგ შემთხვევაში შეიცავდა შეცდომებს. თუ გადმომცემს აქვს მეხსიერების პრობლემა, არსებობს უთანხმოება იმის შესახებ, მისაღებია თუ არა მისი ნარატივი. შესაბამისად, ზოგიერთი იღებს მას, ზოგი კი — უარყოფს. ერთ ჰადისში, რომელიც ამ კატეგორიაშია მოქცეული, ნათქვამია: „თუ ქალი ქორწინდება მეურვის თანხმობის გარეშე, ქორწინება გაუქმდება და გაბათილდება“. ზოგიერთი ჰადისი გადმომცემული იყო პერეფრაზირებით, სადაც ზოგიერთი სიტყვა შეცვლილია სინონიმური ტერმინებით. ჰადისის სწავლეები თანხმდებიან, რომ ჩანაწერების უმრავლესობა გადმომცემულია პერეფრაზირებით. ჩანერილი გადმომცემაც შეიძლებოდა დაზიანებულიყო დამატების, წაშლის, ან სხვა ცვლილებების განხორციელების შედეგად. რეალურად, ავტორის ნათესავები, ახლობლები და მოსწავლეები ხშირად აყალბებდნენ მათ ნიგნებს. საკმაოდ რთულია ამ სახის შეცდომების გამოვლენა.

„ისნაღის“ კრიტიკა „მათის“ კრიტიკის წინააღმდეგ
(კრიტიციზმი?)

უკვე დიდი ხანია, რაც ჩვენ ჰადისის ავთენტურობას აღარ ვსაზღვრავთ მისი შინაარსის ყურანთან შედარების საფუძველზე. თუმცა, სწორედ ეს არის შედარების ის სახე, რომელშიც ჩართულნი იყვნენ შუამავლის კომპანიონები. ამის ნაცვლად, ჰადისის კრიტიკის მეთოდი ეყრდნობა გადმომცემთა ჯაჭვისა და მათი პიროვნული ნიშან-თვისებების შესწავლას. ამ დროს კი, ყველაზე მეტი, რისი მიღებაც შეგვიძლია ამ მეთოდიდან - გადმომცემებისა და მათი ჩანაწერების პირველადი, არასრული შეფასებაა. ყოყმანი იმის გააზრების თაობაზე, რომ არამართო ჰადისების და სხვა ისტორიული გადმომცემების თუ ჩანაწერების, მაგრამ ასევე თვალსაზრისების, იდეებისა და სხვადასხვაგვარი ინტერპრეტაციების შეფასება შეიძლება ეწინააღმდეგებოდეს ყურანს, უბრალოდ იმ მენტალური ჩიხის დასტურია, რომელშიც მუსლიმები აღმოჩნდნენ. მართლაც, სუნა იქცა „*ილმ არ-რიჯალის*“, გადმომცემთა შეფასების მეცნიერების ტყვედ.

მე არ მოვუწოდებ ჩვენამდე მოღწეული ჰადისების კრებულების უარყოფისკენ. პრობლემური საკითხი ისაა, რომ თუ ნებისმიერ წიგნს ყურანთან შესადაოდ განვიხილავთ, ეს იქნება ჩვენი იმ უნარის უკმარისობის მაჩვენებელი, გავარკვიოთ, თუ რა ნიშნავს ყურანისთვის უპირობოდ ავთენტურობას და რა ნიშნავს ისტორიული წყაროებისთვის უპირობოდ ავთენტურობას. ყურანის ავთენტურობა თავად მისგანვე მომდინარეობს და არა

მათგან, ვინც ის გადმოსცა. აქედან გამომდინარე, აუცილებელია, რომ ჩვენ კრიტიკულად მივუდგეთ არა მხოლოდ ჰადისის გადმომცემთა ჯაჭვს (ისნაღი), არამედ მის ტექსტსაც (მათნ). ჰადისის ტექსტის კრიტიკის სხვადასხვა სტანდარტების შემსწავლელმა მეცნიერებმა წარმოადგინეს ცხრამეტი ძირითადი კრიტერიუმის ჩამონათვალი, რომელთა დაუკმაყოფილებლობის შემთხვევაში, ჰადისი უარყოფილი უნდა იყოს. ეს კრიტერიუმებია:

1. არ უნდა ეწინააღმდეგებოდეს ყურანის მკაფიო მონოდებას და სრულად ავთენტურ სუნას, ან რელიგიის ძირეულ ბურჯებს;
2. უნდა შეესატყვისებოდეს მგრძობელობით გამოცდილებას და იმას, რაც ვიცით აღქმული სამყაროს შესახებ;
3. არ უნდა ეწინააღმდეგებოდეს არსებულ სამეცნიერო ცოდნას ან ბუნების კანონებს.
4. ის არ უნდა იყოს ალოგიკური, არ უნდა ეწინააღმდეგებოდეს უდავო მტკიცებულებებს ან არსებულ გამოცდილებას;
5. ის არ უნდა ეწინააღმდეგებოდეს არსებულ სამეცნიერო ცოდნას მედიცინის, ასტრონომიის და ა.შ. სფეროებში;
6. არ უნდა იყოს ნიშანდებული სუსტი ლინგვისტური სტილით, რომელიც არ ესადაგება შუამავლის მიერ დამკვიდრებულ მჭერმეტყველების სტანდარტებს. იგი ასევე მოკლებული უნდა იყოს ტერმინებს, რომლებიც არ გამოიყენებოდა შუამავლის სიცოცხლის განმავლობაში;
7. არ უნდა შეუწყოს ხელი ისლამური სამართლის შეუსაბამო ამორალურ ქცევას;
8. არ უნდა შეიცავდეს ცრურწმენას ან უაზრობას;
9. არ უნდა მოუწოდებდეს კონკრეტული აზროვნების სკოლის, სექტისა თუ ტომისადმი ერთგულებისკენ;

10. არ უნდა ეწინააღმდეგებოდეს უდავო ისტორიულ ფაქტებსა და მოვლენებს, ან არქეოლოგიურ მონაცემებს, რომლებიც აღიარებულია სფეროს ექსპერტების მიერ ამ მოვლენების რეალობის და მათი დროის გადამოწმებისთვის.
11. არ უნდა გაითვალისწინოს მნიშვნელოვანი მოვლენები, რომლებიც საჯაროდ იყო დამოწმებული მხოლოდ ერთი ან ორი ინდივიდის მიერ;
12. არ უნდა ეწინააღმდეგებოდეს ისლამური დოქტრინის ფუძემდებლურ შემადგენელს ღვთაებრივი ატრიბუტების შესახებ — ისინი, რომლებიც ღვთაებრივად უნდა იყოს დამტკიცებული; ისინი, რომლებიც არ შეიძლება ღვთაებრივად დამტკიცდეს; და ისინი, რომლებიც შესაძლებელია, რომ ღვთაებრივად დამტკიცდეს. შესაბამისად, ის არ უნდა ეწინააღმდეგებოდეს ფუნდამენტურ ისლამურ დოქტრინას იმის შესახებ, თუ რა უნდა ითქვას, რა არ უნდა ითქვას და რისი თქმა იქნება გონივრული ღვთის პატივდებული შუამავლების შესახებ.
13. ის არ უნდა იძლეოდეს უზარმაზარი ჯილდოს დაპირებას ზოგიერთი ტრივიალური აქტისათვის, ასევე არ უნდა აწესებდეს მკაცრ სასჯელს მცირე გადაცდომისთვის;
14. გადმომცემი არ უნდა ესწრაფვოდეს პირადი სარგებლის მიღებას განსახილველი საკითხისგან და ასევე არ უნდა განიცდიდეს გარე ზეგავლენას.
15. არ უნდა ქადაგებდეს გარდასული რელიგიების ან ცივილიზაციისგან მიღებული დოქტრინული ან ფილოსოფიური სწავლებების რწმენას;
16. არ უნდა არსებობდეს ხარვეზები ან სერიოზული სისუსტე ჰადისთა ტექსტში ან გადმომცემთა ჯაჭვში;
17. არ უნდა იყოს უარყოფილი შუამავლის გამორჩეული კომპანიონების მიერ, ან მათ შორის დავის საგანი;

18. არ უნდა მოხდეს ისე, რომ ნარატივის კონკრეტული გადმომცემისთვის მიწერის შემდეგ, ამ უკანასკნელმა უარყოს ეს.

19. ის უნდა გადაიცეს ზუსტად იმ სიტყვებით, როგორც ორიგინალშია, გამოტოვებების ან დამატებების გარეშე.

მე მოვუწოდებ ჩემს კოლეგებს, ასევე ისლამური სამართლისა და ნერილობითი ტრადიციის ყველა შემსწავლელს, რომ ისწავლონ და ასწავლონ ეს მეთოდოლოგია, გაამდიდრონ და დახვეწონ იგი, და, ამდენად, არარად აქციონ მათი ძალისხმევა, ვინც მოგვიწოდებს, დავეყრდნოთ „მხოლოდ ყურანს“, მაგრამ სინამდვილეში ყურანის მხარდამჭერისგან რეალურად შორს დგანან. თანამედროვე, დეკონსტრუქციონისტული აზროვნების პირისპირ აღმოჩენილმა ჰადისის მკვლევრებმა უნდა ხელახლა განიხილონ და შეცვალონ მცდარი ცნება, თითქოსდა „ჰადისის მეცნიერებები“ თავისთავად გაცილებით მნიშვნელოვანი სფეროა, ვიდრე მხოლოდ აკადემიური კვლევების ფართო სფეროს ნაწილი. ჰადისის მეცნიერებების მიდგომას უნდა ჰქონდეს ინტეგრირებული ხასიათი, რომელიც გულდასმით განიხილავს თითოეული ნარატივის „ისნადს“ და „მათს“ სამართლებრივი საკითხების უფრო ფართო კონტექსტში. შუამავლის სუნა უწყვეტად უნდა იყოს დაკავშირებული ყურანთან ისე, რომ არ დაიშვებოდეს არანაირი წინააღმდეგობა და კონფლიქტი მათ შორის. ეს არსებითია იმისთვის, რომ შემუშავდეს სწორი და ყველაზე ნაყოფიერი შედეგების მომტანი მიდგომა დღევანდელ მსოფლიოში არსებული სოციალური, ეკონომიკური, ინტელექტუალური და სულიერი გამოწვევების მიმართ, რომელთაც აწყდებიან მუსლიმები ყოველდღიურ ცხოვრებაში.

ავტორი

ტაჰა ჯაბირ ალ-ალვანი (1935-2016) იყო ალ-აზჰარის უნივერსიტეტის კურსდამთავრებული, საერთაშორისო დონეზე აღიარებული მეცნიერი და ექსპერტი ისლამის სამართლებრივი თეორიის, იურისპრუდენციისა (ფიკჰი), და „უსულ ალ-ფიკჰის“ სფეროებში. იგი მრავალი ნაშრომის ავტორია, იყო OIC-ის (ისლამური კონფერენციის ორგანიზაცია) ისლამური ფიკჰის აკადემიის წევრი და კორდობას უნივერსიტეტის პრეზიდენტი აშბერნში, ვირჯინია, შეერთებული შტატები.

შენიშვნები

1. თუ დანერვილია მთავრული ასოებით და დახრის გარეშე, სიტყვა სუნა უკავშირდება ჰადისის მთლიან კორპუსს, რომელიც შეეხება შუამავლის სიტყვებსა და მოქმედებებს. ისინი მიიჩნევა მუსლიმებისთვის ნიმუშად, რომელთაც უნდა მიბადონ თავიანთ პრაქტიკულ ცხოვრებაში. ხოლო ჩვეულებრივი ასოებით და დახრის გარეშე დანერის შემთხვევაში, სიტყვა სუნა აღნიშნავს შუამავლის მაგალითს კონკრეტულ სიტუაციაში. მაგალითად, ჭამის დროს მარჯვენა და არა მარცხენა ხელით ჭამა მიჩნეულია როგორც სუნა. დაბოლოს, ჩვეულებრივი ასოებით და დახრილად დანერის შემთხვევაში, სიტყვა სუნა გამოიყენება არაბული სიტყვის სახით ან ამ სიტყვასთან დაკავშირებული კონცეპტის გამოსახატავად.

2. კონცეპტს (*მაფჰუმ*) და ტექნიკურ ტერმინის (*მუსტალაჰ*) შორის განსხვავება რთულად დასანახია, თუმცა მნიშვნელოვანი. კონცეპტი ასოცირდება დეფინიციასთან, რომლის გამოხატვა სხვადასხვა გზით არის შესაძლებელი, ან რაც ზოგჯერ ცნობილია, როგორც პროცედურული დეფინიცია. ტექნიკური ტერმინი კი, საპირისპიროდ, ზოგადად ასოცირებულია უფრო მყარ დეფინიციასთან, რომელიც შედგება ურთიერთკავშირში მყოფი რიგი განსხვავებული სიტყვებისგან.

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. ჰოლიბაოვსკაიას №4, ☎: 5(99) 17 22 30, 5(99) 33 52 02

E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversali@gmail.com

იასი-ს წიგნების ადაპტირებული სერია ინსტიტუტის ძირითადი პუბლიკაციების ღირებული კოლექციაა, რომელიც შემოკლებული ფორმით არის დაწერილი, რათა მკითხველს სრული ვერსიის შინაარსის შესახებ ძირითადი წარმოდგენა შეუქმნას.

„ბალანსის აღდგენა: ყურანის უფლებამოსილება და სუნას სტატუსი“, ნათელს ჰფენს სუნას, ანუ წმინდა მუჰამად შუამავლის (ს.ა.ს), გამონათქვამების და მოქმედებების და წმინდა ყურანს შორის კავშირს. ეს ურთიერთობა აღწერილია სხვადასხვა გზით, რაც ქმნის ცოდნისა და გამოცდილების მრავალფეროვან ფორმებს, რის საფუძველზეც სწავლულები იკვლევენ სუნას. შესაბამისად, აზროვნების “ისლამური სკოლები”, როგორც იურიდიული, ასევე ფილოსოფიური, სუნას ნარატივს გადმოსცემდნენ განსხვავებული მიდგომით, რომელიც ეფუძნებოდა სწავლულების კონკრეტული ცხოვრების კონტექსტს. იურიდიული, თეოლოგიური ან ფილოსოფიური პრინციპების მიხედვით, განსხვავდება მოცემულ მთხრობელთა კლასიფიკაცია. შესაბამისად, სუნას გადმომცემის სანდოობა შეიძლება იყოს სარწმუნო ან არასანდო. სხვადასხვა ჰადისის გაცნობის შემდეგ შესაძლებელია მიუღებელი აღმოჩნდეს რომელიმე გადმომცემის სანდოობა. ასევე შესაძლებელია ჰადისის შინაარსის კრიტიკული შეფასების კრიტერიუმი იყოს მისაღები ან იგნორირებული.

International Institute
of Islamic Thought

ISBN 978-9941-33-283-8

9 789941 332838